

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
2025 YILININ NİSAN AYINDA ÜLKEMİZDE GERÇEKLEŞEN ZİRAİ
DON OLAYININ SONUÇLARININ ARAŞTIRILMASI, ÜRETİCİLERİN
VE TARIMSAL ÜRÜNLERİN UĞRADIĞI ZARARLARIN TESPİTİ VE
GELECEKTE YAŞANABİLECEK BENZER OLAYLARIN ETKİLERİNİN
EN AZA İNDİRİLMESİ İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN
BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI
KOMİSYONU
(10/2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613)
MANİSA ÇALIŞMA ZİYARETİ TUTANAKLARI

-----0-----

6 Temmuz 2025 Pazar

-----0-----

- Manisa'da yapılan Manisa ve Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüklerinin Sunumu ve İstişare Toplantısı

6 Temmuz 2025 Pazar
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 16.30
BAŞKAN: Adem KORKMAZ (Burdur)
BAŞKAN VEKİLİ: Bülent TUFENKÇİ (Malatya)
SÖZCÜ: Nilgün ÖK (Denizli)
KÂTİP: Mehmet Celal FENDOĞLU (Malatya)

----- 0 -----

(Manisa ve Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü Sunumu ve İstişare Toplantısı- Manisa)

MANİSA VALİSİ VAHDETTİN ÖZKAN - Türkiye Büyük Millet Meclisimizin Komisyon Başkanı Değerli Profesör Doktor Adem Korkmaz Beyefendi saygıdeğer milletvekillerimizle beraber bugün şehrimizi teşrif ettiler. Öncelikle kendilerine hoş geldiniz diyorum, şeref payemizi almış olduk.

Gerçekten insanlarımızın, çiftçilerimizin, emektarlarımızın hissiyatına tercüman olan Parlamentomuzun, çiftçilerimizin nisan ayında maruz kalmış olduğu bu zirai don musibetinin hem yerinde tespiti hem yardımcı olması hem durumun tahlil edilmesi yönünde Parlamentomuzun bu refleksinin çok saygıdeğer olduğunu ifade etmek istiyorum. Şehrimiz adına, emekçilerimiz, çiftçilerimiz adına da yüksek derecedeki bu hassasiyeti saygıyla selamlıyoruz.

Bugün Denizli'den ayrıca gelen misafirlerimiz var, Denizli'den gelen sektör temsilcileri ve kurum temsilcilerini de saygıyla selamlıyoruz, hoş geldiniz diyoruz.

Sayın Başkanım, ben sözü çok fazla uzatmadan zatıalınıza hem durum değerlendirmesi hem de bundan sonraki toplantının akışını size tevdi ediyorum.

Arz ediyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Sayın Valim, çok kıymetli Komisyon üyelerimiz, çok değerli Denizli ve Manisa ilimizden programımıza iştirak etmiş yöneticilerimiz, sivil toplum örgütlerimiz, birlik başkanlarımız, kooperatiflerimiz, üreticilerimiz, basın mensuplarımız; ben de sizlere Manisa'da, bu nazik ev sahipliğinizden dolayı teşekkür ediyor, hepinize saygılar sunuyorum.

Malumunuz, ülkemizde bu dönem yaşanan, özellikle şubat, mart aylarında ve sonra da nisan ayında belki de tarihimizin en ağır zirai donu olarak ifade edilen hadiseden, afetten dolayı tabii, ülkemiz, Hükümetimiz bu konuda bir teyakkuz hâlinde çalışmalara başladı. Tabii, Parlamento da bu konuda bütün Meclisimizde grupları bulunan siyasi partilerin ortak önergesiyle zirai donu araştırmak üzere, zirai donun sahadaki durumunu biziatihi gözlemek -elbette tarım teşkilatlarımızın raporları çok değerli ama raporlara yazılamayacak ya da istatistik olarak görülemeyecek gerçekleri de sahada gözlemleyip- bir nebze de olsa vatandaşımızın, devletimizin, milletimizin temsilcilerinin de vatandaşımızla bu durumu görmek, paylaşmak, hissetmek ve onun ötesinde de gözlemlerini raporlayarak Parlamente'ya ve Hükûmete bir öneri raporu hazırlamak üzere sahalardayız. Yani şu anda, 25'ten fazla ili gezdik. Tabii, Manisa bu illerimizin içerisinde zirai dona maruz kalan ve üzüm bakımından -başka ürünler de muhtemelen vardır- belirgin bir şekilde öne çıkan illerimizden biri; buraya uğramamazlık edemeyiz, edemedik zaten, onun için de buradayız.

Anadolu'nun dört bir tarafında, doğusunda, kuzeyinde, güneyinde, Orta Anadolu ve Batı Anadolu olmak üzere belirlediğimiz bu 4'üncü turumuz. İnşallah, bir turumuzu daha yaptıktan sonra yaklaşık olarak zirai dona maruz kalmış olan ve önemli gider ve maliyet sıkıntısı yaşamış olan illerimizdeki üreticilerimizle ve üreticilerin birlikleriyle, sivil toplumla ve biziatihi bahçeleri de görerek çalışmalarımızı tamamlamış olacağız; bu, işin birinci kısmı.

İkinci kısmı ise, evet, biliyoruz, artık bunu hepimiz kabul ediyoruz, istemesek de kabul ediyoruz; iklim değişiyor, belki de değişti, bazen kabul etmek istemiyoruz, belki ileride daha da değişecek, bilim insanları da bunları söylüyor. Onun için, cuma günü de bu konuda Burdur'da iki konulu çalıştay gerçekleştirdik. Türkiye'de gerek tarım ekonomistlerinin, ziraat mühendislerinin, alanında uzman hocaların, teknisyenlerin ve bürokratların bir araya geldiği iki ayrı grupta, birinci grup "Bu iklim değişikliği gerçeğinde tarım ne olacak?" sorusuna cevap aradılar ve gün boyunca bir emek harcadılar. İkinci grup ise... Tarımın sürdürülebilirliği meselesi artık çok önemli bir mesele, bundan sonra tarımsal üretim, gıda gibi insanın yaşamını sürdürebilmesinin en temel meselesi olan gıdanın sürdürülebilirliği için yarını daha güvende hissedecek, üreticilerin yanında bir güvence olarak tarımsal sigorta sistemini masaya yatırdık. Bu konuda da Türkiye'den ve dünyadan da katılan isimlerle, tarımsal sigorta sistemini nasıl yapılandırabiliriz yani mevcut hâliyle "TARSİM" olarak isimlendirdiğimiz ama konuyu sadece aktüaryel bir sigorta sistemi üzerinden yürüten bir TARSİM'le bunun sınırlı mı tutmamız lazım, yoksa bunun ötesine geçen, insanların ortalama bir ölçekte üretimlerini gerçekleştirirken başlarına gelebilecek olan, özellikle iklim olaylarına karşı kendisini güvence altına alacağı ve kendisinin de istese de istemese de minimum gider ve maliyetleri ile asgari gelirini mutlak anlamda güvende hissedeceği zorunlu bir sigorta sisteminin olabilirliğini tartıştık. Şu anki sistem, genellikle isteğe bağlı ve çoğunlukla da Tarım Kredi ve Ziraat Bankasından kredi kullanılması üzerinden daha çok gelişme eğiliminde olan bir sistem var. Bu sistemin mevcut hâliyle yetersizliği bize bu durumu gösterdi. Belli yörelerde TARSİM sigorta sisteminin daha yüksek olduğu ama genellikle düşük olduğunu gözlemledik ve bunun için de, acaba, burada nasıl bir sistem yapabiliriz, dual sistem yapabilir miyiz? Yani bu Komisyonun çalışmalarında geldiğimiz bir nokta bu. İkili bir sigorta sistemi; birincisi, zorunlu trafik sigortası gibi geliri değil de daha çok gideri, maliyeti ve "temel gelir" dediğimiz insanların çocuğunu okula gönderebilecek kadar, evinin kirasını ya da evinin giderini karşılayabilecek kadar temel gelir kısmını, üretimden kaynaklanacak temel gelir kısmını sigorta eden bir mantık olabilir mi? İkinci kısmı da ihtiyari; burada da eğer isterse üretici daha yüksek bir primle belki, gelirini de sigorta ettirebileceği bir model. Bunu tartıştık, Türkiye gündemine de bu tartışmayı koyduk, Hükümetimiz de bu tartışmanın şu anda içinde, bu konu tartışılıyor,

Cumhurbaşkanımız da bu konuyla ilgili geçtiğimiz günlerde bir açıklama yaptı, böyle bir tartışma büyük ihtimalle. Bu da Komisyonumuzun gerçekten yaklaşık iki aylık bu çalışması içerisinde konunun özüne ilişkin çalışmalar.

Eyvallah, şu andaki beklenti genellikle şu noktada: "Ya, işte bizim hasarlarımız ödenecek mi?" ya da "Ya, bizim krediye ilişkin taleplerimiz var, özellikle finansal bakımdan sıkıntılarımız var, ötelenmesi gereken kredilerimiz var." ya da "Yeni finansman imkânları talep ediyoruz." şeklinde sahanın bir talebi var. Bunlar bugünkü yaşanan olayın, krizin yönetimine ilişkin ama biz biraz da millet olarak, toplum olarak, devlet olarak önümüzdeki on yıllara da hazırlanmak zorundayız.

İklim krizinden bahsediyorsak ve sudan bahsediyorsak ve tarımdan, gıdadan, stratejik güvenlik meselesinden bahsediyorsak şimdiye kadar yaptığımız geleneksel alışkanlıklarımızı bir kenara koyarak kendi geleceğimiz ve çocuklarımızın geleceği için başka bir şeyleri düşünüyor ve kurguluyor olmamız lazım. Bunları da kısmen gündeme getirme fırsatı oldu. Onun için Zirai Don Komisyonu çalışmalarımız idari yönden Hükümetimize birtakım öneriler getirerek, siyasi yönden sahada sizleri dinleyerek, hiçbir karartma, kapatma yapmaksızın, çıplak ne varsa bunları dinleyip kulaklarımızda not ederek, üçüncü olarak da konuya bilimsel olarak da bir perspektif koymak en önemli. Canımız istese de istemese de eğer bilimin ve sahanın gerçekliğini duymadığımız zaman bunun bedellerini bir gün en acı şekilde ödemek durumunda kalıyoruz. Bunu defalarca yaşıyoruz, deprem gerçeğinde de yaşıyoruz. İstemiyor belki canımız bugün, belki bugün alınacak bir tedbirden, bir önlemden, genellikle siyaset çok muhatap oluyor buna; "Bu önlemleri niye aldınız? Biz bundan şöyle bir sıkıntı yaşıyoruz, zarar görüyoruz." gibi reflekslerle genellikle siyaset kurumu belli konularda geri adım atmak zorunda kalıyor. "Ya, önümüzde seçim var. İşte, şu var, bu var, eyvallah." noktasına geliyoruz ama ondan sonra bir gün geliyor, bir sabah uyandığımızda "Eyvah, ne yaptık biz?" dediğimizde iş işten geçmiş oluyor. Onun için bu çerçevede, üç boyutlu bir çerçevede Komisyonumuz çalışmalarında artık son aşamaya geldik. Burası büyük program olarak son programımız oldu. İnşallah, bu çalışmalarımızdan aldığımız, sizlerden aldığımız o sıcak ham veriler bizler için yol gösterici olur diyorum.

Ben sözü de çok uzatmak istemiyorum. Öncelikle usulen söyleyeyim; 2 ilimizi değerlendireceğiz burada, 2 ilimizdeki duruma bakacağız. Manisa Tarım İl Müdürlüğümüz, ardından Denizli İl Müdürlüğümüzün sunumlarından sonra burada borsalarımız ve birliklerimiz, burada üzümle ilgili, asmayla ilgili ve benzeri ne kadar varsa bir sıralamaya, protokol sıralamasına girmeden ama öncelikli olarak birliklerden başlayarak yani ticaret borsamız varsa borsalarımız, ticaret odalarımız varsa odalarımız, konuya makro anlamda ilde yaşanan durumla ilgili; ondan sonra peyderpey konuyla muhatap herkes burada söz alarak konuşmalarını yaparlar.

Şunu istihram edeyim: Yani katılımcı sayımız yüksek. Konuşmacılara bir zaman sınırlaması yapmıyorum ben ama zamanımızın sınırlı olduğunu bilin. Yani bir şey güçlü bir şekilde hani ifade edildiyse aynı şeyi tekrar, eyvallah, konunun önemi bakımından, belki sizin açınızdan önemli olabiliyor ama hani zaman yönetimi bir müddet sonra konuşmayanların süresinin azaldığı, böyle programın, toplantının sıkışması gibi duruma gelebiliyor ya da konuşmak isteyen "Ya, yeter artık, konuşmayacağım." diyebiliyor. Hani söz alan arkadaşlarımızın konuyu mümkünse de zirai don için alınması gereken önlemler ve yaşanan olay bağlamında tutarsak, tarım çok geniş bir konu yani bazen bakıyoruz, bir anda kendimizi hayvancılığı tartışır hâlde buluyoruz "Biz Zirai Don Komisyonuyduk arkadaşlar, ya hayvancılık ayrıca tartışalım." Ya da su meselesi çok önemli suyu tartışmaya başlıyoruz. Diyoruz ki: "Tamam, eyvallah, su da çok önemli, tarımın her şeyi önemli." İşte, arazi ölçeği, Miras Kanunu, eyvallah, ama "Zirai dona gelelim." diye uyardıya çalışıyoruz. Bu da bizim toplantımızın sağlıklı geçmesini sağlayacak bir konu.

Sayın Müdürümüzün sunumunu dinleyelim, inşallah ondan sonra devam ederim.

Teşekkür ediyorum.

MANİSA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ METİN ÖZTÜRK - Sayın Valim, Sayın Komisyon Başkanım, sayın milletvekillerim ve belediyelerimizin saygıdeğer temsilcileri, sivil toplum kuruluşlarımızın çok kıymetli başkanları, yönetim kurulu üyeleri, çok kıymetli katılımcılar, değerli çiftçilerimiz; öncelikli sizleri şahsım ve kurumum adına saygıyla selamlıyorum.

Çok kısa bir şekilde de Manisa tarımını ve don hadisesinin yaşandığı süreci özetlemeye çalışacağım.

Tabii, Manisa tanımsal özelliği itibarıyla üzümün başkenti, Türkiye'de çekirdeksiz üzüm üretiminin yüzde 85-90'ını üreten ve sofralık üzümün de yüzde 20'sini üreten bir il ve çekirdeksiz kuru üzümde de yılda 500 milyon dolar ülkemize ekonomik katkı sağlayan bir il. Bunun ötesinde, zeytinde alan anlamında Türkiye 2'ncisi, ağaç sayısı anlamında 36,5 milyon ağacın üzerinde ağaç varlığıyla da Türkiye 1'ncisi olan bir il.

Diğer ürünlerle ilgili de tabloda görüldüğü üzere ve hazırunun önünde de var, meyvecilikle, özellikle don zararından etkilenen meyve gruplarındaki ilimizin durumu bu şekilde. 900 bin dekar yakın bağ alanımız var -877.598 dekar kayıtlarda- ve 50 bin ailenin üzerinde ailemizde bağcılıkla geçimini sağlamakta. Dolayısıyla üzüm Manisa için birçok şeyi ifade ediyor.

Tabii, zirai don olayı, buradaki hazırunun tamamı bununla ilgili bilgi sahibi ama 0 santigrat derecenin altına indiğinde zirai donu söylüyoruz. Bağ alanlarında bu nasıl kendini gösteriyor? Gözlerde kararlar ve çürüklük, genç sürgünlerde büzülme, don şiddetine göre de tam veya kısmi zarar şeklinde görüntülerde de görsellerde görüldüğü üzere, böyle zararlara sebebiyet veriyor.

Gene meyve alanlarında don zararı belirtilerinde görseldeki şekilde görebiliyoruz. Asma tabii, belli sıcaklıklara kadar dayanabilse de belli dönemlerde 9-13 Nisan tarihleri arasında yaşadığımız don olayında bağın en hassas dönemiydi. Dolayısıyla zararlanma oranının da en yüksek olduğu bir süreç oldu çünkü hassas bir dönemde yakalanmış oldu.

Bu tablo çok önemli; 9-13 Nisan tarihleri arasında ilimizde don hadisesi görüldüğünde hangi ürünler, hangi oranda etkilendi? "En yüksek-Çok yüksek" diye ifade ettiğimiz üzüm, kiraz yüksek oranda çünkü çiçeklenme ve küçük meyve döneminde yakalanmıştı, gene kayısı da çok yüksek oranda, erik de orta derecede, bademde yüksek oranda, şeftalide düşük ve orta oranda, zeytinde de düşük oranda bir zararlanmayla karşı karşıya kaldık bu don hadisesinden sonra.

Tabii eksi 3 dereceleri gördü eksi 2,95 gibi fakat süresi çok uzundu, süresinin çok uzun olması sebebiyle de sahadaki etkisi derecesine göre çok daha şiddetli oldu, bu da önemli bir tespitimizdi. İl genelinde tüm ürünlerde ortalama bakarsak bu meyve grubunda özellikle yüzde 30 ile 50 arasında ortalama bir hasar olduğunu, rekolte kaybı olduğunu görüyoruz. Saruhanlı ve merkez ilçelerde -ki bugünkü ziyaretimizi Saruhanlı diye planladık, bağlarda en çok zararın olduğu bir olan ilçemiz- burada yüzde 70'ten 98'lere kadar varan bir zarar söz konusu.

Sayın Valimizin talimatları ve riyasetinde hemen donla ilgili ilk uyarı geldiğinde çiftçilerimize uyarıyı yaptık, "Gerekli tedbirleri alın." dememize rağmen çok uzun süreli bir hadise olduğu için sahada çok etkin bir mücadele yapma imkânı yoktu. Dolayısıyla, don hadisesinden sonra da hem bizim ekiplerimiz hem TARSİM'in ekipleri hızlı bir şekilde sahaya çıktılar ve sahadaki durumun tespitlerini yapmaya başladılar.

İl genelinde hasar oranları var bu tablomuzda. Tabii, kirazda yüzde 69'luk, kayısıda yüzde 81'lik, erikte yüzde 70'lik, şeftalide yüzde 55'lik, bademde yüzde 84'lük bir hasar oranı var. Üzümde ise, biz üzümde her sene rekolte çalışması yaparız; o yüzden, rekolte çalışması ortaya çıkmadan burada bir hasar oranı belirtmedik ve rekolte çalışmamız başladı. Buradaki birçok paydaşımız, Manisa'da yer alan paydaşlarımızla beraber yaparız rekolteyi çünkü bu rekolte fiyat belirlenmesinde, ihracatta çok önem arz eder. Rekolte bizim için çok hassas yürütülen bir süreçtir. Onunla ilgili çalışmalarımız da başladı.

Burada toplamda 6 türde 20.414 çiftçimizin 484.666 dekarlık bir ilçe hasar tespit komisyonlarının tespiti var. Çiftçi kayıt sistemine kayıtlı olan ve dona maruz kalan çiftçimiz 25.006 ve bunların ilçe müdürlüklerimize müracaatlarıyla tespit edilen hasar görmüş alan 621.311 dekar. Bunun harici ilçe hasar tespit komisyonlarının -Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı olsun olmasın- sahada yaptıkları tespitlerse 38.944 çiftçi ve 886.194 dekarlık bir zarar görmüş alan, farklı oranlarda.

Tabii, zirai don sonrasında hemen sahada aksiyon almamız gerekiyordu çünkü bağların gelecek seneye hazırlanması gerekiyordu. Bununla ilgili teknik elemanlarımız kem kendi kurumumuzdaki hem de diğer paydaşlarımızın teknik elemanlarının hızlı bir şekilde eğitimi sağlandı; bağların gelecek sene verim vermesi için onunla ilgili hazırlıklar yapılmış oldu. Burada bağ sonrası hasarlar ve görselleri hızlı hızlı geçiyorum.

Tabii, bizim en önemli gücümüz TARSİM. TARSİM'de don teminatlı olan sigortalı alanımız 300.270 dekar. Bunun don teminatına göre zarar gören alanımız 264.681 dekar; toplam poliçe sayısı 34.445; don hasarlı poliçe sayısı 31.329; don teminatı alan üretici sayısı 13.684. Bu rakamlar önemli olduğu için tek tek söyledim. TARSİM bizim en büyük gücümüz. TARSİM'lilik oranında Türkiye lideriyiz. Burada bunu da ifade etmem gerekiyor. Şu ana kadar ödenen bir tazminat var ama bu üzüm dışındaki birkaç bazı üründe bunlar. Bunun üzerinde, daha üzümle ilgili çalışmalar devam ediyor.

Bağda sigortalılık durumumuz il genelinde yüzde 54. Bu birçok üründe Türkiye'de tamamının üzerinde bir rakam. En büyük hasar gördüğümüz Saruhanlı ilçemizde ise -bizim için belki bu süreçte içimizi en rahatlatan husus oldu- yüzde 74'lük bir TARSİM oranımız var. Dolayısıyla bu da bizim güçlü tarafımız.

Don zararından farklı korunma yöntemleri var. Bunları tek tek geçeceğim, çok da süre almadan. Bunlar, malumunuz yağmurlama, sulama, havanın ısıtılması, rüzgâr pervaneleri, sisleme cihazları; bunlar sahada uygulanan işlemler ama ben, burada şunu özellikle belirtmek istiyorum: Don zararından bağıcılıkta ve meyvecilikte modern İtalyan örtü sistemleri var. Bunu biz proje olarak başlatmıştık. Bu, altında traktörün çalışabildiği ve eksi 3, eksi 4'lere kadar bağı kuruyan, dolu zararından da koruyan bir sistem. Meyvede kalite ve ürün kaybımızı engelliyor. Bunun, çiftçilerin kolay ulaşılabilir hâle getirilmesi önem arz ediyor. Bunu, özellikle vurgulayarak ifade etmek istedim. Bu, havayı geçiren, yağmuru geçiren fakat doluyu ve donu geçirmeyerek onu koruyan bir sistem. Bunun da gene avantajlarını burada ifade ettik, önünüzde var. Bunları da fazla vaktinizi almadan geçiyorum.

Bu bir fotoğraf, burada çam ağacının mikroklima etkisini görüyoruz. Bizim için ilginç bir tespiti. Bütün etraf kahverengi gördüğünüz gibi ama ağacın etrafındaki yerler yeşil kalmış vaziyette, bir ağaç mikroklima oluşturmuş. Arkadaşlarımızın çalışmaları.

Zirai donun, üreticilere peki etkileri ne olacak bu süreçten sonra? Verim düştü ve ekonomik kayıplar yaşadık tabii ki. İhracat potansiyelinde düşüş. Burası ki çekirdeksiz kuru üzümün yüzde 85-90'a yakınına ihraç ediyoruz biz. Önemli bir ihracat ürünü. O yüzden bizim için önemli bir tarafı. Üretim sürekliliğinin bozulması, sigortası bulunmayan çiftçilerin uğradığı zarar; bu, bizim önemli gördüğümüz başlıklar.

Tabii, zirai don sonrası hangi aksiyonları aldık. Afet ihbar ve TARSİM bildirimleri ivedi şekilde yapıldı, teknik bilgilendirmesi, eğitim çalışmaları yapıldı. Bağların çok hızlı bakılması gerekiyor ve diğer tabii meyve gruplarının. Burada bitki besleme, bitki koruma programları hassasiyetle uygulandı ve TARSİM yaptıran, yaptırmayan tüm üreticilerimizin Doğal Afet Hasar Tespit Modülü'ne veri girişleri tamamlanarak üretim maliyetleri Bakanlığa bildirildi.

Bu üzümde rekolte çalışmaları... Hep üzüm üzerinden gidiyoruz çünkü üzüm bizim için önemli bir başlık. Burada, çekirdeksiz kuru üzümde yıllara göre rekolte tahmini gördüğünüz gibi 2025 yılında da rekolte çalışmamız devam ediyor. Evet, ihracat rakamı 185 bin tondan geçen sene, 2023 yılı, biz 1 Eylül-1 Eylül arası alırız, 1 Eylül-31 Ağustos arası bizim için dönemdir, kuru üzümde ihracat dönemidir; o yüzden rakamlar 1 Ocak-31 Aralık değildir. 185 bin tondan geçen sene ihracatımız, bu sene şu ana kadar 130 bin ton civarlarında. Evet, geçen sene ihracatımız düşüktü ama gelir anlamında geçmiş yıllarla yani 259 bin ton ihracat yaptığımız yıllarla hemen hemen aynı; 500 milyon dolarlara yakın bir ihracatı gerçekleştirmiş olduk çünkü üzüm fiyatları rekolte durumundan dolayı yükselmişti.

Gene burada ihracat rakamları var, hızlı geçiyorum. Eğitim faaliyetlerimizden ve teknik desteklerimizden görüntülerimiz var. Rekolte üzerine tabii üzümde olumsuz etkisi bekliyoruz ama ne oranda olacağını şu anda söyleyemiyoruz, dediğim gibi bağda rekolte bizim için çok hassas bir konudur, onun da piyasaların doğru işlemesi için çok doğru bir şekilde yönetilmesi gerekir.

Evet, don zararının meydana getirdiği sonuçlar arz açığı ve fiyat dalgalanmaları, gelecek yılların rekolte üzerine etkileri, sigortası bulunmayan çiftçilerin gelecek sezon hazırlıklarında işletme finansmanı sorunu ve ihracatı yaşanabilecek olası pazar kayıpları da bizim don zararının meydana getirdiği sonuçlar olarak ortaya koyduğumuz maddeler.

Taleplere burada ben geçmiyorum başlık olarak koyduk. Burada çok kıymetli bizim paydaşlarımız var, onlar bunları tek tek söyleyecektir borsalarımız, ziraat odalarımız, ihracatçı birliğimiz, TARIŞ'ımız. O yüzden, ben sadece talepler başlığı olarak aldım ve sunumumu da burada tamamlamış oluyorum.

Çok teşekkür ediyorum, arz ediyorum.

ADEM KORKMAZ (Burdur) - Ben teşekkür ediyorum Sayın Müdürüm bu kapsamlı analitik sunumunuzdan dolayı.

Bir de Denizli Tarım İl Müdürümüzün sunumunu dinleyelim.

Bu arada da Komisyonumuzdan Müdürüme sorular var, arada kaynamasın diye.

Buyurun Ömer Bey.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sayın Müdürüm, verdiğiniz bilgi ışığında bilgilendirirken sizin erişebildiğiniz çiftçi sayısı kaç? Bir de hangi yöntemi kullanıyorsunuz yani ÇKS'li çiftçilerin mi sizde örneğin telefonları var ya da tüm çiftçilerin mi var ya da farklı araçları kullanarak mı don olacağını çiftçiye bildiriyorsunuz; hangi yöntemi kullanıyorsunuz?

MANİSA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ METİN ÖZTÜRK - Sağ olun Sayın Vekilim.

Şöyle: bütün 86 bin çiftçi bizde ÇKS'mizde kayıtlı, çiftçilerimize aynı anda mesaj atabiliyoruz. Dolayısıyla yılda 10 milyondan fazla mesaj atıyoruz. Mesaj sistemimizle sahaya bunun bilgisi çok hızlı bir şekilde verebiliyoruz. Bilgide sıkıntı yok, çiftçimizin bilgi almasında aynı zamanda etkin bir...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - ÇKS'li olmayan çiftçiye soruyorum.

MANİSA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ METİN ÖZTÜRK - ÇKS'li olmayan çiftçilerimiz için de bizim mesaj sistemimizde sadece ÇKS'li çiftçilerimiz değil, çiftçilerimizden bize kayıt olmak isteyen ve üreticiliğini yaptığımız tüm herkesi mesaj sistemimize ekliyoruz. Mesaj sistemimizde zorunlu sadece ÇKS'liler olacak diye değil ama biz bu mesajı attığımız anda zaten saha tamamen bilgi sahibi oluyor. Aynı zamanda bizim sosyal medya hesaplarımız çok etkin takip edilir. Sosyal medya hesaplarımızda... Manisa çiftçisi, şöyle söyleyeyim: Ben çok iyi bir çiftçi kitlesiyle çalışıyorum, tekniği, teknolojiyi ve bütün sistemleri çok iyi kullanıyorlar ve bizim 50 tane erken uyarı ve iklim istasyonumuz var, biz sadece meteorolojiden aldığımız verilerle değil, kendi erken uyarı ve iklim istasyonundan aldığımız verileri işleyerek çiftçimize bunun hızlı bir şekilde bilgilendirmesini yapıyoruz. Bilgi akışımız çok iyidir, üreticilerimiz de var, belki bununla ilgili onlar da bilgi verebilirler.

Teşekkür ediyorum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Müdürüm, ben de bir şeyler söylemek, sormak istiyorum. Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Müdürüm, öncelikle tebrik ediyorum bir konuyla ilgili, Sezar'ın hakkını Sezar'a vermek gerekiyor. İlk defa ÇKS'li ve ÇKS'siz zarar gören alanların rakamlarını bizlerle paylaştınız, bunu özellikle soruyorduk ama benim takıldığım konu şu: "ÇKS'siz" dediğiniz alanlarda kaç çiftçimiz var? Artı, bir de alan olarak ne kadar? İki, genelde rekolte yok gözüküyor şu anda üzümde ama Manisa şu anda üzüm dışındaki ürünlerle ilgili ilinizdeki ekonomik kayıpla ilgili bir çalışmanız var mı, onu da merak ediyoruz çünkü önemli bir şey burası belli ürünlerde, işte kuru üzümde olsun onlar ihracat kapısı ve bunlarla beraber pazar hem kaybı hem de şehrin ekonomisi açısından kaybı olacaktır; bunun ilgili çalışmanız var mı? TARSİM'le ilgili oranınızın yüksek olduğunu gördük, yüzde 74'lerde olması lazım...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Manisa geneli yüzde 54, Saruhanlı yüzde 74.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Evet, Manisa yüzde 54, Saruhanlı yüzde 74'lerde.

TARSİM'de poliçesinde hasar tespit edilen rakam var "Benim tarlam veya bahçem hasarlı." demiş hasarı gidip tespit edilmiş ama poliçede reddedilen kaç tane çiftçimiz var, bunu da açıklarsanız sevinirim diyorum.

Teşekkür ediyorum.

MANİSA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ METİN ÖZTÜRK - Sayın Vekilim, tabii ÇKS'siz biraz önceki şu tabloda görüldüğü üzere, ÇKS'ye kayıtlı olan sayı 25 bin, ilçe hasar tespit komisyonlarının yaptığı çalışmaya göre 38 bin, dolayısıyla aradaki fark da ÇKS'siz olarak hasar görmüş kişi sayısını ifade ediyor. Tabii, burada...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Tamamı var, onu biliyoruz, buradaki veri.

MANİSA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ METİN ÖZTÜRK - Tamamı.

Şöyle...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Tüm Manisa'yı kapsıyor mu bu ÇKS'sizler?

MANİSA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ METİN ÖZTÜRK - Evet, tamamını kapsıyor çünkü biz ilçe hasar tespit komisyonlarımızda ÇKS'li ya da ÇKS'size bakmıyoruz. Sahaya Sahaya çıkıyor arkadaşlarımız tüm parsellerin tespitini yapıyor, tabii tespitini yaparken de hangi parsel ÇKS'li, hangi parsel ÇKS'siz, biz bunların da tespitlerini yapmış oluyoruz ki ilerleyen süreçte bunlarla ilgili olası bir politika, bir tedbir, bir uygulama yapılmak istendiğinde bu verilere sahip olmuş olalım. O yüzden saha çalışmasını bu şekilde ÇKS'li ve ÇKS'siz olarak yapmış oluyoruz.

İkinci sorunuza gelecek olursak şimdi, tabii, bizim diğer bir önemli ihracat ürünümüz kiraz ama kirazda daha sezonumuz devam ediyor, kirazda da belli kayıplarımız var ki oranlarını verdik zaten ama bu verileri TİM'den alacağız, Türkiye İhracatçılar Meclisinden, sezon tamamlandıktan sonra Manisa'dan ne kadar kiraz ihracatı geçen yılla ilgili fark oluştu, bunu göreceğiz. Kayısimız var kirazdan sonra ihracat ürünümüz ama onların dediğim gibi daha henüz yeni sezonları tamamlandı. Kayısı yeni tamamlandı, kiraz da devam ediyor, tespit edip onları da tabii ki artık hem sunumlarımız hem kendi kayıtlarımıza işlemiş olacağız ama şu an daha yeni ihracatları da devam ediyor. Belki ihracatçılarımız burada Yaş Meyve Sebze İhracatçılar Birliği Başkanımız güncel şey onda olabilir ama kaybımız var mutlaka.

Bir diğer soru da TARSİM'de...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - TARSİM'de özellikle...

MANİSA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ METİN ÖZTÜRK - TARSİM Bölge Müdürümüz orada.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - ...bahçesine gidilip hasar tespiti kabul edilmeyen kaç poliçe var?

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim; öncelikle Manisa'mıza hoş geldiniz.

TARSİM Manisa Bölge Müdürüyüm, Manisa, İzmir, Balıkesir ve Çanakkale illerinin sorumlusuyum. Bölgemizde hasar ihbarı yapıp hasar veremediğimiz 30 civarında bir poliçemiz var. Bunun 26 tanesi kiraz, bunlar da Demirci ilçemizde, yüksek rakımlı, bin rakımın üzerindeki alanlarda tomurcuk dönemindeydi, teminat başlamamıştı, hiçbir faaliyet yoktu ağaçlarda, çok şiddetli don olunca oradaki üreticilerimiz de zarar gördü, maalesef ödeyemedik. 4 tane de sebze poliçemizde 15 Nisanda teminat başladığı için 10 Nisanda olan hasarda ödeme yapamadık, bunlarla ilgili de ben AR-GE Müdürlüğümüze teklifimizi sundum, çalışmalarını yapıyorlar. Bu sebzenin teminatını daha öne alabilmekle ilgili çalışma var.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Kirazla ilgili sundunuz mu, bu kiraz poliçeleriyle ilgili bir öneriniz oldu mu?

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Kirazda ilgili teminatımız pembe beyaz tomurcuk yeni açılmıştı Sayın Başkanım, onunla ilgili daha ön seviyeye almak çok zor teknik anlamda, o yüzden öneri sunmadık.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Zor mudur yani hiç tespit yapılamaz mı?

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Şu şekilde: Kış donu anlamına geliyor, bitkide hiçbir faaliyet yok. Kışın yani ocak ayında, şubat ayında oluşabilecek bir donu hasarlı ödemek anlamına geliyor. Bu hani çok kolay bir şey değil, aktüerya anlamında da ödeme anlamında da.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Poliçe başlangıç tarihi ne zaman?

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Poliçelerimiz rakıma göre değişiyor, nisan ayında teminatlarımız başlamıştı, poliçelerimiz başlamıştı.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Onu anladım. Poliçeyi ne zaman yapmış üretici?

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Kasım ayından ocak, şubat ayına kadar yapabiliyor.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Ödeme aldınız mı?

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Hayır, biz onları iade ediyoruz, eğer teminat başlamamışsa hiçbir şekilde prim ödemiyor çiftçimiz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Yanlışınız var, kesin ödemiştir çünkü şeker pancarında benzer Tekirdağ'da oldu. Sizin dediğiniz gibi OSB'deki üç, dört tane...

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Şöyle bir bilgi vereyim.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sizin dediğiniz gibiydi, itiraz ettik ve normal çözüldü. Burada da o arkadaşlarımızla ilgili sizler ön ayak olup yardımcı olursanız o çiftçilerimizin mağduriyetlerinin giderilmesin konusunda hep beraber çözüm bulmuş oluruz.

Teşekkürler ediyorum.

Bütün parayı almışlar, ocak ayında çiftçi bankadan tahsil etmiş.

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Şimdi, peşin poliçe düzenleyebilir üreticilerimiz, primini peşin ödeyebilir. Biz zeyil yaparak primi iade ediyoruz, acentesi otomatikman da çiftçiye iade ediyor. Uygulama bu şekilde, takdir sizin.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Eyvallah.

Evet, Denizli Tarım Orman İl Müdürümüz, buyurun.

DENİZLİ İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ ŞAKİR ÇINAR - Sayın Valim, Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi Araştırma Komisyonu Başkanım, değerli milletvekilleri, belediye başkanlarımız, odaların ve borsaların değerli temsilcileri, sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, değerli çiftçiler, değerli üreticiler; hepinizi şahsım ve kurumum adına saygıyla selamlıyorum.

Ben de Denizli'de yaşadığımız don olayıyla ilgili kısaca bilgi vereyim. Kısaca sunum yapacağım, vaktin dar olduğunu bildiğim için olayı kısaca özetlemek istiyorum. Denizli ili iç Batı Ege'de yer alan, geçiş ikliminde olan, yaklaşık 1 milyon 213 bin 400 hektar civarında alana sahip bir ilimizdir. 446 kırsal mahallemiz var ve burada değişik gruplarda üretim yapmaktayız. Bu üretilere baktığımızda, tarım alanımız 376 bin hektar alana sahipken bunun yaklaşık 250 bin hektarında yani yüzde 66'lık oranında tarla bitkileri üretiyoruz. Dolayısıyla, tarla bitkilerinin sizce de malumdur ki iklim değişikliklerine toleranslarına daha yüksektir. Buradaki bizim bahsettiğimiz don olayında karşılaştığımız en büyük sıkıntı yaklaşık 74 bin hektarlık gibi bir meyve alanımızda oluştu yani bizim alanımızdaki donla karşılaşılan alan başka illere göre biraz daha azdı.

İlimizle ilgili ben kısaca şöyle bilgi vermek istiyorum Sayın Valim, Sayın Başkanım: Bizim yaklaşık ÇKS'ye kayıtlılık oranımıza baktığımızda 376 bin hektar gibi alanın 255 bin hektar gibi bir alanı ÇKS'ye kayıtlı ve burada 50 binin üzerinde ÇKS'ye kayıtlı çiftçimiz var, ÇKS'ye kayıtlı araziler üzerindeki parsel büyüklüklerimiz de 5 hektarın üzerinde. Bu 376 bin hektarlık alanda da biz 125 çeşit bitkisel ürün üretmekteyiz yani bizim ürün çeşitliliğimiz bir ürüne değil, daha çok birçok ürüne bağlı.

Peki, zirai donla ilgili ne söyleyebiliriz? Zirai don... Malumlarınız Bakanlıktan, Meteorolojiden ve bizim istasyonlarımızdan çok fazla uyarı geldi. Sayın Valim, Sayın Başkanım; şöyle bir durum oluştu: Bakanlığımız bize bilgi verdi, Meteoroloji bilgi verdi, biz de yoğun şekilde bir çalışmaya girdik, çiftçilerimize yaklaşık 50 bin "SMS" attık, sosyal medya hesaplarımızda, WhatsApp gruplarımızda, muhtarlarımızda çok fazla bir şekilde çabaya girdik ve dedik ki: "Burada hızlı bir şekilde organize olmamız lazım." Eğer organize olmazsak gerçekten bu durumun yıkıcı olabileceğini çiftçilerimize duyurduk. Az önce Metin Müdürüm de bahsetti, Ege çiftçisi gerçekten ilgili, alakalı ve kamu tarafından kendisine ne söylenirse bu konuda çaba gösteriyor. Yoğun bir eğitim faaliyetine girdik ve tüm personelimizle beraber, yaklaşık 750 personelimizle beraber don esnasında çiftçilerimizle beraber neler yapılabileceğini hep beraber çalıştık, çabaladık ve yoğun bir çaba gösterdik. Tabii, özür dileyerek söylüyorum, çok da başarılı olduk diyemem. Sayın Başkanım, bu yansıda da şeyi götürüyorsunuz. 11 Nisanı 12 Nisana bağlayan gece yaklaşık eksi 7'lere düşen sıcaklık don zararı on saate yakın bizim bölgemizde kaldı ve orada yaktığımız saman balyaları, lastikler ya da kimyasalların tümü belirli bir süre olsa bile belirli bir saatten sonra sıcaklık düşüşünü engelleyemedi, dolayısıyla düşüşler devam etti ve don zarar verdi. Hemen donun ertesi günü arkadaşlarımızla tekrar sahadaydık. Sahada "Bu sıkıntıları nasıl atlattınız?" vatandaşlarımızın... Çünkü meyvecilik tek yıllık ürün değil, aynı ağaçlarla biz yıllara sâri olarak üretime devam edeceğiz. Bu devam ettiğimiz üretimde neler yapabileceğimizi arkadaşlarımızla beraber çalıştık. TARSİM Bölge Müdürlüğümüzde eş güdüm içerisinde çalıştık, her çiftçimize ulaştık ve üretimin yara almadan devam etmesiyle ilgili gerekli tedbirleri aldık, Bakanlığımıza raporladık, Bakanlığımızdan da tekrar aldığımız talimatlar doğrultusunda çiftçilerimizi bilgilendirdik. Gidilmedik parsel, kapısı çalınmadık çiftçi uğranılmamış bir arazi bırakmamak kaydıyla durumu dile getirdik. Tabii, 34 ilimizde don olayı olduğu için Sayın Bakan Yardımcımız Ebubekir Gizligider ve beraberindeki heyetle beraber ilimiz ziyaret edildi. Bu yapılan çalışmalar yerinde kontrol edildi. Bu çalışmalarla hep beraber birçok yerde çalışmalar, toplantılar yapılarak üreticimizin sorunları, yaşanan sıkıntılar direkt birinci ağızdan alınarak Bakanlığımıza iletili, raporlandı.

Peki, ne oldu? Biz dedik ki... 19 ilçemizde, 429 mahallemizde, 9.581 çiftçimizden taleplerini aldık, don tespitlerini yaptık ve bunları çiftçi bazlı zarar gören dekarlar bazında Bakanlığımıza, tümüne raporlarımızı ilettik. Malumunuz, Bakanlığımız tarafından 16 üründe, 34 ilimizde bir destekleme politikası açıklandı. Bununla ilgili hızlı bir şekilde bu ürünler bazında başta olmak üzere hasar tespitlerimiz yapıldı. Bu 16 ürünün 13 tanesi bizim ilimizde üretildiği için bunlar hızlıca Bakanlığımıza raporlandı ve tüm çiftçilerimizden müracaat alındı, hiçbir çiftçimiz bırakılmadı, defaatle ilanlar yapılarak bu talepler toplandı. Burada amacımız her ilçeyi... Her mahallenin parsellerinin sizce de malumdur ki maliyetleri aynı olmuyor, 50 dekar araziye işleyen bir üreticimizin işleme maliyetleri ile 5 dekar araziye işleyen bir çiftçimizin maliyetleri aynı olmuyor. Her parsel bazında verilerimizi topladık, arazi işlemlerinin ne kadar maliyetleri olduğunu belirledik, eylül'den nisana kadar olan maliyetlerin hepsini sistem üzerinden Bakanlığımıza raporladık ve bunların hem ürün bazında hem ilçe bazında hem de parsel bazında tamamını Bakanlığımıza ayrı ayrı raporladık. Tabii, burada, bu donda biz Çal, Çivril, Honaz ve Bekilli ilçelerimizde büyük oranlarda donun olduğunu görebildik.

Yine, hemen TARSİM sigortalılık oranını da vermek istiyorum. Bizim ilimizde -az önce bahsetmiştim- 376 bin hektar yani 3 milyon 767 bin dekar civarında bir alanımız var, bunun 2 milyon 550 bin civarındaki alanı Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kayıtlı. Buradaki TARSİM'e kayıtlılık oranımız 453 bin dekar civarında ve bunlara da baktığımızda meyvecilikteki alanımızın toplamı 741 bin dekar civarında, toplam arazimizin ÇKS'ye kayıtlılık oranı yüzde 17-18'lerde. Meyve alanlarının TARSİM'e yani don zararı alan oranımız da yüzde 3'lerde olarak sunabilirim.

Ben teşekkür ediyorum, fazla vaktinizi almadan, Denizli adına soru varsa cevaplamak isterim.

Saygılar sunuyorum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Müdürüm, bilmeden gene sorayım, bugün Baki'lere sorduk da. Şimdi, sizdeki, zaten sayfa da açık, vekil arkadaşlarımızla tartışıyoruz da ülke ortalaması 127 TARSİM'de, sizde ise ÇKS'ye kayıtlı alan yüzde 18, TARSİM'de yüzde 3'ü bu meyve alanlarının, don yapanların. Ama benim üzüldüğüm bir konu var, ÇKS'nin düşük olmasının sebebi Denizli'de nedir acaba ve TARSİM'in düşük olmasının?

DENİZLİ İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ ŞAKİR ÇINAR - Şunu düzeltiyim sayın vekilim, yüzde 18 toplam alandaki TARSİM oranı.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Ortalamanız ne o zaman sizin, il olarak oranınız ne?

DENİZLİ İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ ŞAKİR ÇINAR - Bizim ÇKS kayıtlılık oranımız yaklaşık yüzde 65.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Onu demek istemedim, TARSİM oranınız ne fiili olarak?

DENİZLİ İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ ŞAKİR ÇINAR - TARSİM oranımız, toplam araziye oranımız yüzde 18.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - İşte onu soruyorum ben de. Türkiye ortalaması yüzde 27 dedim, Türkiye ortalamasının altında kalmış Denizli aslında.

DENİZLİ İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ ŞAKİR ÇINAR - Evet, efendim.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Bunun sebebi aşağı yukarı, üçte 1 aşağısında... Acaba sizin öngörünüz ne, bunun sebebi ne?

DENİZLİ İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ ŞAKİR ÇINAR - Efendim, bunu iki şeyle açıklayabilirim. Birincisi, don teminatını bizim ilimizde çok fazla üreticimiz almak istemiyor, o yüzde 3'lerde. Bunun sebebi, ilimizde çok fazla don olayı yaşanmıyor. Biz İç Batı Anadolu'da geçiş iklimi yaşıyoruz yani beş on yılda bir böyle zorlu bir durum yaşanıyor, bu yüzde 3'lük seviyenin birinci sebebi bu. Öbür taraftaki baktığımızda da dediğim gibi, bizdeki araziler genelde tarla bitkileri efendim yani yaklaşık 250 bin hektarlık alanda biz buğday, arpa, mısır, o gibi ürünleri üretiyoruz. Bizim meyvecilik alanlarımız, başka iller gibi, işte Isparta gibi ya da işte Manisa gibi çok yoğun değil, dolayısıyla buradaki TARSİM oranımızın düşük olmasının bu olduğunu söyleyebilirim efendim.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Şimdi, ÇKS'siz oran, tarla, araziyle ilgili bir kayıt var mı sizde?

DENİZLİ İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ ŞAKİR ÇINAR - Var efendim, yaklaşık...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Onları bildirdiniz mi sisteme?

DENİZLİ İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ ŞAKİR ÇINAR - Tabii efendim, bunların hepsini biz bildirmek durumundayız, zaten sistemde "Bu üreticinin zararı oldu." "Bu üreticinin zararı olmadı." diye değil, sadece ÇKS'ye kayıtlı olan kişilere... Bakanımızın açıkladığı... "Biz, eylül'den nisana kadar iş gücünün, masrafin hasar oranındaki bedelini ödeyeceğiz." dediğimiz, onlar ayrı raporlandı ama tümünü zaten tüm il müdürlüklerimiz aynı şekilde raporluyor efendim.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Vallahi ben bugün ilk defa Manisa'da duydum, kaç il gezdik, hiçbir ilde ÇKS'siz arazilerle ilgili bir kayıt işlemi yapılmadığını... Manisa il müdürlüğü ilk defa ÇKS'sizleri kayda girmiş, Denizli'de yaptırırsanız sizi de tebrik etmek gerekir ama dediğim gibi, yapmadıysak, onu da bir an evvel yapalım diyorum.

Bir şey daha soracağım: Sizdeki don hasarlı poliçe sayısı 1.338 ama 1.179 çiftçi faydalanmış. Yine aynı sorunlardan dolayı mı acaba sizin o poliçelerin reddedilmesi.

DENİZLİ İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ ŞAKİR ÇINAR - Efendim, TARSİM bölge müdürümüz burada.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - TARSİM bölge müdürümüz burada, evet, teşekkür ederim.

TARSİM DENİZLİ BÖLGE MÜDÜRÜ OKTAY ÇAKIROĞLU - Sayın Vekilim, Sayın Başkanım, hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Bizim bölgemizde de yapılan poliçelerden 51 poliçe ödenmeyen mevcut. Bu poliçelerden 10 tanesi kiraz, Honaz, Acıpayam ve Tavas'ın yüksek bölümlerinde bulunuyor.

12 tanesi ceviz, bunlar Bozkurt, Çardak'ta bulunmaktadır. 15 tanesi üzüm, don hasarının yaşanmadığı ve çok az yaşandığı Buldan, Sarayköy ve Merkezefendi'de yapılan ihbarlar ve hasar görülmemesi kaynaklıdır. 4 tanesi de tarla ürünleridir, bu tarla ürünleriyle ilgili de AR-GE birimimize bilgilendirme yapılmıştır.

Sayın Vekilim, arz ederim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet, teşekkür ediyorum Sayın Müdürüm. Yine, soru olursa ara ara siz zaten yerinizde olursunuz.

Şimdi, Ziraat Odası Başkanımız burada ise, başkanlarımızdan hangisi varsa...

Buyurun.

MANİSA ŞEHZADELER ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALTINDAĞ - Şehzadeler Ziraat Odası Başkanı Hüseyin Altındağ.

Sayın Valim, Sayın Komisyon üyeleri, çok değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, çiftçilerimizin başta Ziraat Bankasına, Tarım Kredi veya bankalara borçlarının kayıtsız olarak ertelenmesi ve bunun yanında ilave olarak hayata devam ettirebilmesi için... Şimdi, vatandaşımızın bugün yüzde 100 olan ürün kayıplarımız var. Bu kayıpları olsa dahi biz hayatı devam ettirmek için asmaya devamlı bakıyoruz. İlacını, suyunu hiçbir zaman için eksik etmiyoruz. Bunların hayatını sürdürebilmesi için göz önünde bulundurulması lazım. Bu verilecek olan bizlere destek... yine işçilik devam ediyor. Sadece bir kesimi kalıyor. Bunların göz önünde bulundurulması lazım. Ziraat Bankası, Tarım Kredi borçlarının faizsiz ertelenip ilave kredi verilmesi...

SALİHLİ ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI CEM YALVAÇ - Çok değerli hazırım, Sayın valim, Sayın Komisyon Başkanım ve Komisyon üyelerimiz; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, 21 ve 22 Martta -Ben Salihli Ziraat Odası Başkanımı- Salihli Ovası'nı da öncelikle yüzde 30-40 gibi bağlarımızda, yüzde 60-70 gibi badem ve kayısılarımız, erişimizde, hatta erken karpuz alabilmek için erken dikilen karpuz planlarımızda yüzde 15, yüzde 20 zarar olmuştu fakat 10 Nisan-11 Nisan gecelerinde eksi 3'ü gören... Salihli Ovası'nda bademlerimizin yüzde 90'ı. Ben de bir kayısıcıyım, 8 bin ağaca sahibim. Ben senelik 200-300 tondan aşağı kayısı almıyordum, bu sene 1 kilo dahi toplamadım, komple gitti, badem de komple gitti. Badem, kayısıyla birlikte yüzde 90 zararımız var -Salihli Ovası'ndan bahsediyorum- en az yüzde 50-60 da bağların zararı var. Ve biraz önce Başkanımın söylediği gibi, bizler çiftçi olarak, çiftçi kuruluşu başkanı olarak sürdürebilmek için, Türk halkını, dünya halkını doyurabilmek için canla başla, gece gündüz çalışmaya devam ediyoruz. Hâlâ hiç alamayacağımız üzümümüzün bağ asmalarına, hiç almadığımız badem, kayısı ve erişimize hâlâ masraf ediyoruz, gübremizi atıyoruz, suluyoruz. O yüzden "üretmezsek tükeniriz" söylemi çok önemli. Bakın, pandemi -ben her yerde söylüyorum- dünyada herkese ama herkese şunu gösterdi: 2 tane meslek kuruluşu çıktı ortaya, çiftçiler ve sağlık emekçileri. Biz Türk çiftçileri hastalıktan korkmadık, eve kapanmadık, ölür kalırız demedik, ekmeğimizi çıkarmak için, sebze meyve hallerini doldurmak için, kimse aç kalmasın diye çalıştık, koştuk ve hem Türk halkını hem dünyayı doyurduk. O yüzden biz Komisyon üyelerimizden buradan ahde vefa zamanı olduğunu söyleyip çiftçileri desteklemelerini istiyoruz. Bu desteğin en önemli ayağı Sayın Başkanın söylediği gibi mutlaka ama mutlaka faizsiz olarak bizim Tarım Krediye, Ziraat Bankasına olan borçlarımızın en az iki yıl boyunca ertelenmesi ve biz çiftçiye devam edebilmek, sürdürmek için de kredilerin verilmesini talep ediyoruz.

Sevgiler, saygılar efendim.

TARIŞ ÜZÜM BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI FERHAT ŞEN - Sayın Valim, sayın vekillerim, değerli hazırım; TARIŞ Üzüm Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Ferhat Şen.

TARIŞ Üzüm Birliğinden bahsetmek istiyorum ben size. Manisa'da yaklaşık 50 bin ÇKS'ye kayıtlı çiftçimiz var, bunun 10 bini bizim ortağımız. Yani biz kurumumuz için "sektörün ağır abisiyiz" diyebiliriz. 10 Nisana kadar farklı bir senaryo konuşuyorduk, "Rekolteyle alakalı, yüksek rekolteyle ilgili ne yapabiliriz?" diye. Çünkü üzüm gerçekten Manisa için bizim iki gözümüz. Biz sadece kurum üzümünden yıllık bazda şu ana kadar 500 milyon dolara kadar ihracat rakamımız var, yaklaşmak üzeriyiz yanlışım yoksa. Beş yıl önce 280 bin ton ihracat rakamımız varken şu an belki bu sene 150 bin tonu ancak göreceğiz. Yaşamış olduğumuz doğal afetlerle beraber ciddi bir şekilde pazar kaybına doğru da gidiyoruz. Bu da bizim için, üzüm için ciddi bir sorun genel anlamda. Sağ olsun, don olduktan sonra devletimiz, vekillerimiz sahadaydı, "Ne yaparız?"ı sürekli bunları konuştuk, sürekli "Ne yapabiliriz, ne edebiliriz?" üzerine konuşmalar yaptık. Başkanlarımıza katılıyorum, ilk etapta akla gelen limit ve borç ertelemeye alakalı ve artı faizsiz ama diğer taraftan bağcılık maliyetli bir tarım ürünü. Şimdi, az çok bizlere bilgiler geliyor, şu an devletimizin yardım olarak öngördüğü rakamların ben düşük olduğunu düşünüyorum yani 4 bin gibi bir rakam konuşuluyor. Çünkü bizim bakıldığı zaman üzümde 20 ila 30 bin TL arasında yıllık bir maliyetimiz var. Donun olduğu tarihe kadar aşağı yukarı, minimum 10 bin TL'ye yakın çiftçi ailelerin bir masrafı vardı. Yani ben 4 bin TL rakamının şahsım olarak düşük olduğunu düşünüyorum. Diğer taraftan, bizler zaten tarım yaparken -bunu konuşmalarda da ifade ediyoruz- önümüzdeki en büyük sorun üretimden ziyade iklimsel koşullar ve su yani bizi en çok zorlayacak olan. Burada sağ olsun, Ziraat Bankamız yardımcı olmaya çalışıyor ama diğer taraftan -Metin Müdürümüz gösterdi- burada bağlarda dolu fidesi, işte, "İtalyan sistemi" dediğimiz örtü. Burada sübvansiyon anlamında destek yapmaya çalışıyor ama burada hibe anlamında devletimiz bize yardımcı olabilir mi? Eğer hibe anlamında devletimizin bir katkısı olursa yani biz burada ovamızda minimum seviyeye indirebileceğimizi düşünüyorum çünkü don ile kırağı farklı. 10 Nisandaki yaşadığımız şey kırağı kaynaklıydı, işte, Metin Müdürümüz gösterdiği gibi, örtülü bağlarda hasar yok denecek kadar azdı.

Diğer taraftan, damla sulama... Su önemli dedik, sondajlarla alakalı... Yani burada artık ciddi bir maliyet -dedim ya- üzümün en büyük sorunu maliyet. Burada kullandırılan krediler düşük kalmaya başladı.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Dona gelsek.

TARIŞ ÜZÜM BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI FERHAT ŞEN - Ama donun etsisi var Sayın Vekilim.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Hibede ne kadar veriyorsunuz?

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bir şey soracağım, bir saniye, bir şey soracağım Başkanım. Şimdi, "Örtülü bağlarda hasar azdı." dediniz, şimdi, bununla ilgili acaba sahada "Ya, ben şöyle bir uygulama yaptım bireysel olarak, ya da bölgesel olarak, bir şöyle bir uygulama yaptık ve herkes daha yüksek oranda hasar görürken biz hasar görmedik." dediğiniz sahada bir uygulama var mı örtülü bağlar gibi?

TARIŞ ÜZÜM BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI FERHAT ŞEN - Sahada genelde üreticilerimiz genellikle "fiskiye" denen sistemi, yağmurlama sistemini kullanmaya çalışıyor. Bu donun etkisini biraz daha azaltmaya çalışıyor ama tabii orada da ne etkisi var? Olası bir elektrik kesintisinde bu sefer yüzde 100 kayıplara yol açabilir.

Diğer taraftan, damlamaya... Damlamayı çalıştırdığımız zaman donun olacağı soğuklukta 1 veya 2 dereceye kadar fark edebiliyor ama eksi 1'den sonra onun da bir etkisi kalmıyor.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ama "Örtünün faydası var." diyorsunuz yani.

TARİŞ ÜZÜM BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI FERHAT ŞEN - Tabii, tabii, kesinlikle Sayın Vekilim, örtünün faydası var. Zaten Metin Bey'in de ifade ettiği gibi çünkü yani biz Sarıgöl'de bir ton var; örtülü bağ, örtüsüz bağ.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Şu an destek kapsamında var mı bu örtü?

TARİŞ ÜZÜM BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI FERHAT ŞEN - Örtülü bağda sıfır hasar, örtüsüz bağda yüzde 90 hasar var.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Tarım İl Müdürümüzden rica etsek bu söylenen konuyla ilgili bize sahadaki gözlemlere dayalı böyle somut, parsel bazlı -bilgi değil- bir rapor olarak sonradan gönderirseniz sevinirim. Çünkü bunlar şunun için önemli: Gezdiğimiz yerlerde "Biz şöyle bir şey yaptık, bütün bahçeler zirai dona muhatap olurken biz olmadık." diyen yerlere rastlıyoruz. Farklı farklı uygulamalar, bu da önemli. Yani öne çıkarabileceğimiz, devlet destek sistemine koyabileceğimiz ya da benzer şekilde olduğu için söylüyorum. Manisa'da Sarıgöl tarafında böyle somut tespit ettiğiniz, üreticilerle de görüşerek hakikaten işte burada örtü var ama bitişiğinde yok, burada zarar yüzde 20, bitişiğinde yüzde 50 gibi somut şeyleri bize ulaştırırsanız seviniriz.

MANİSA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ METİN ÖZTÜRK - Sayın Başkanım, görsellerimiz var, oraya koymadık. Elimizde başka fotoğraflar da var.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bize dokümente ederseniz ya.

MANİSA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ METİN ÖZTÜRK - Biz dokümente edip raporlayalım efendim, elimizdeki görüntülerde var zaten.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum yani konuyu ben uzatmayayım diye söylüyorum.

Evet Başkanım, buyurun.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Bir şey sorabilir miyim size?

Ticari bağlantınız mı var mı şu anda yurtdışıyla, önceden bağlantı.

TARİŞ ÜZÜM BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI FERHAT ŞEN - Tabii, bağlantılarımız var Sayın Vekilim ama bizim önden "alevli satış" dediğimiz açığa mal satışı yapmıyoruz. Önce ürünü teslim almamız gerekiyor, ambarımıza koyup satış yapalım.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Ürünü teslim alamazsanız ne olacak bağlantılar?

TARİŞ ÜZÜM BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI FERHAT ŞEN - Sayın Vekilim, bizim için en büyük tehlike bu. Dedim ya, beş yıl önce 280 bin ton Türkiye olarak üzüm ihracatımız vardı. Bu sene bu rakamı biz 150 bin ton civarı bekliyoruz. Şu an arkadaşlar saha çalışması yapıyor. Rekolte donla beraber bayağı bir düştü. Gelecek yıl 120 bin ton gibi bir ihracat rakamı öngörüyoruz. En büyük sıkıntı bizler için -inanın şu an sıkıntı yaşıyor- sıkıntı gelecek yıl içerisinde. Rekoltenin yüksek olduğu yılda biz pazar kaybetmiş olacağız. Kaybetmiş olduğumuz pazarı geri alma şansımız maalesef çok zor oluyor.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bu seneki pazar kaybindan mı kaynaklı? Bu sene kaybedeceğiniz yani tedarikini yapamayacağınız pazarlarda gelecek yıl pazarı kaybetmeniz...

TARİŞ ÜZÜM BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI FERHAT ŞEN - Sayın Vekilim, rekolte kaybıyla beraber Türk ürünü dışarıda daha pahalı duruma dönüşüyor. Bu sefer bizim rakiplerimiz 3 bin 3.500 dolara satarken üzüm satarken rakiplerimiz 2.300-2.500 dolara ürün satıyorlar. Bu sefer arada tonda bin dolarlık fark oluşuyor. Bu sefer Türk üzümü ne kadar kaliteli olursa olsun, bin dolar çok büyük fark olduğu için alıcılar genelde diğer ülkelere kayıyor, bu da bizim için en büyük sıkıntı.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Eyvallah ama bu konunun çözümü ne?

TARİŞ ÜZÜM BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI FERHAT ŞEN - Bu konunun çözümü örtülere destek verirsek, damlamaya geçmeye destek verirsek, hasarlarımızı biraz daha aşağıya çekebilirsek, çiftçimizin maliyetlerine, atıyorum, güneş panellerine biraz daha sübvansiyon anlamında destekleyebilirsek veyahut da çiftçi kullanmadığı dönemlerde bunu devletimize satabilirse, kendine oradan bir gelir elde edebilirse, bizler de maliyetlerimizi aşağı çekmiş oluruz. Daha düşük maliyetle ürün yetiştirip dışarıyla rekabet etme şansımız biraz daha artmış olur.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet, Borsa Başkanımız, buyurun.

MANİSA TİCARET BORSASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI SADIK ÖZKASAP - Manisa Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanım.

Çok değerli Valim, Sayın Zirai Don Komisyonu Başkanımız; Manisa'mıza hoş geldiniz. Emeğiniz için teşekkür ediyorum her şeyden önce. Türkiye Büyük Millet Meclisindeki Komisyonda da yer almıştım, Manisa'daki sıkıntıları sizlere de anlatmıştım.

Tabii, Ferhat Bey'in anlattığı konuların üstünde çok fazla konuşacağımız bir konumuz yok ama tabii, bu yıl olarak çok ciddi bir rekolte bekliyorduk, 300 bin ton üzerinde bir rekolte bekliyorduk fakat nisan ayındaki dondan dolayı maalesef şu anki beklentimiz 150 bin ton civarında bir beklenti yani yüzde 50 civarında rekolte bir düşüş görüyoruz.

Tabii, geçtiğimiz yıl baktığımız zaman, 2023 yılı 189 bin ton ihracatımız oldu. 1 Eylül 2024'ten bugüne kadar ihracatımız da şu ana kadar 133 bin civarında. Tabii, 150 bin ton civarında eylül sonuna göre bir kapanış bekliyoruz ihracatımızda. Arkadaşlarımızın da söylediği gibi, en büyük olaylardan bir tanesi de "maliyet" dediğimiz veya yurt dışına satılan malın bin dolar civarında bir daha düşük fiyatlı olması bizim ciddi bir pazar kaybına sebebiyet veriyor.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bizim dünyadaki rakiplerimiz kimler?

MANİSA TİCARET BORSASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI SADIK ÖZKASAP - Bizim dünyadaki rakiplerimize baktığımız zaman, İran var, Güney Afrika var ve Çin olmak üzere ciddi rakiplerimizle karşı karşıyayız. Biliyorsunuz, İran her zaman bir kapalı kutu yani rekoltesini bilemezsiniz kaç bin ton olduğunu ama yıl sonunda 100 bin ton civarında rekolteyle yine karşımızda bir rakip olarak görüyoruz.

Bizim, burada, en büyük rahatlığımız demeyelim de çiftçimizin bilinçlenmesiyle beraber, Türkiye'nin ortalamasının üzerinde yüzde 54'le bir TARSİM olması ve zararın büyük olduğu yer Saruhanlı'da da yüzde 74 civarında TARSİM sigortasının olması biraz daha rahatlatıyor. Çiftçilerimizin beklentilerini Ziraat Odası Başkanlarımız konuştu ama her şeyden önce biz hakikaten

Manisa olarak üzümün yüzde 85'ini, Türkiye'de üretilen üzümün yüzde 85'ini Manisa'da üretiyoruz ve yüzde 90'ının ihracatını yapıyoruz, ülkemize de ciddi bir döviz girdisi sağlıyoruz. Tabii, önümüzdeki yıllarda rekoltenin yüksek olduğu bir dönemde pazardaki payımız ve üzüm satışlarımız nasıl etkilenecek bunu bize zaman gösterecek.

Bir de çok değerli Komisyon üyelerimiz, bağlarda aşağı yukarı dört, beş sene veya altı seneden beri ciddi bir şekilde don hasarı meydana geliyor ve iklim şartlarının da getirmiş olduğu bazı sebeplerden dolayı ve bizim artık önümüzdeki yıllar için ya bir devletimizin vereceği fıskiye sistemiyle, kapalı örtü sistemleriyle veya herhangi bir destekle artık üzümümüzü ve çiftçimizi garantiye almak için daha önemli adımları atmamız gerekiyor.

Ben çok değerli Komisyon üyelerimize bu sıcakta gelip bizlerle beraber olduğunuz için emeğinize sağlık, çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ben sizin adınıza TARSİM'e bir şey soracağım. Şimdi, yüzde 74 sigortalılık oranı olan Saruhanlı'da çok ciddi bir hasar oldu, çiftçilerimiz memnun. Peki, gelecek yıl bu çiftçilerimiz tekrar TARSİM'de don poliçesi satın almak istedikleri zaman primleri yükselecek mi?

MANİSA TİCARET BORSASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI SADIK ÖZKASAP - Sayın Başkanım, şöyle söyleyeyim: Geçen sene 3,5 civarında dönüm maliyeti, bu sene 7 ile 8 arasında.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yok, ondan dolayı değil, maliyetten dolayı değil. Başka bir soru sordum ben.

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Sayın Başkanım, "sürprim" dediğimiz bir uygulamamız var. Biz geriye dönük beş yılı dikkate alıyoruz yani bir yılda hasar ödemesi yaptık diye primi artırmıyoruz. Son beş yılda ödediğinin çok üstünde bir hasar ödemesi varsa buna göre prim çarpanlarımızı sürprim olarak o parselde özel artırıyor yani hasarı beş yıl üst üste yüzde 70-80 hasar alan üreticimizin primleri artıyor ama hasar almadığında da yüzde 30-40'lara varan prim indirimleri sağlıyoruz.

Prim oranlarımızı da arzu ederseniz söyleyeyim. Yüzde 5 ile 6 oranında prim maliyetimiz...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Peki, Başkanımız söyledi "Son dört, beş yıldır bizim bu bölgemizde zirai don var" Zaten sanırım TARSİM oranının yükselmesinin de arka planında bu var yani zirai don olmuş ve insanlar TARSİM'den faydalanmış ama bir kısır döngüye götürür mü sigortacılık olarak? Klasik sigortacılık mantığıyla soruyorum.

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Doğru diyorsunuz. Şöyle: "Süperyol" dediğimiz bir çeşidimiz var.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yani mesela, oturup burada şunu da konuşmak gerekir sanki, ben oraya gelmek istiyorum: "Ya, don oluyor, biz de TARSİM'den alıyoruz."un gideceği bir yer yok. Eğer burada zirai don oluyorsa ya bu zirai donun etkilerini önlemler olarak minimize ediyor olmamız lazım çünkü sigorta sistemi sürekli bir gelir mantığında değildir. Yani bu sene Saruhanlı'dan prim ödeyecek, Maraş'taki fıstığa telafi edecek, kayısıda olmayacak, Isparta'nın elmasını... Sigortacılık böyle çalışır yani sigorta sistemi, mantık itibarıyla, her sene olan zararın tamamını karşılayan bir sosyal yardım sistemi değildir mantık olarak. Onun için, biz zaten ikili sigorta, dual sigortayı tartışalım diyoruz. Yani asgari geliri her halükârda garanti eden bir mantığı vatandaş gelirini, gelir sigortası mantığına açarak o kısmını da daha yüksek prim ödeyebilir isterse gibi. Onu sordum, yani burada primler yükselme eğilimine girdi mi, sizin yaptığınız poliçelerde son beş yılda?

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Şöyle söyleyeyim Başkanım: Yüzde 98-99 sultani çekirdeksiz sigortalanan ve ürünümüz de ana üründür.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Sultani mi ismi?

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Sigortalanan ve üretim alanlar anlamında da yüzde 98'i sultani çekirdeksiz. Burada hasat sıklığı çok fazla değil. Yani 2015 yılında Saruhanlı ilçemiz çok ciddi bir don hasarına maruz kalmıştı. 2015 yılından sonra sigortalılık oranı çok yükseldi yani aynı bu yılki gibi hiç ürün alamadılar üreticilerimiz, onun etkisiyle oradaki oranımız çok yüksek. "Superior" dediğimiz çeşidimiz yüzde 1'ler seviyesinde bile değil. Orada her yıl hemen hemen hasar alıyorlar, sizin dediğiniz olay "superior" dediğimiz çeşidimizde gerçekleşebiliyor yani her yıl yüzde 80-90 hasar aldığında orada sigortalama riskiyle karşı karşıya kalabiliyor.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yani esasında üreticilerimiz, birliklerimiz, borsamız bu konularda da bu sigortacılıkla ilgili konularda da bizim sahada gördüğümüz en önemli konulardan biri TARSİM'le ilgili toplumun kafasında bazen TARSİM'in uygulamalarından ve gerçekliğinden, bazen de gerçek ötesinde yani adam TARSİM bile yaptırmamış, "Benim paramı ne zaman ödeyecek TARSİM?" diye soru soran bir çerçeveye kadar giden bir TARSİM meselesi var. Onun için biz bu TARSİM konusunu da masaya yatırıp TARSİM'in de bunu bir oturup bu bilgilendirmelerini, var olan, en azından hâlihazırda var olan mevzuat, sistemi de bir anlatması gerekiyor. Tabii, burada böyle midir, değil midir anlamında söylemiyorum ama bir kafa karışıklığı var.

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Sayın Başkanım, Türkiye'de tarım sigortaları bilincinin en yüksek olduğu il Manisa. Tüm çiftçilerimiz tarım sigortaları muafiyet müşteri uygulamalarından, prim çarpanlarından, hepsinden vakıflar, ciddi de takip ediyorlar.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Eyvallah.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Muafiyetiniz ne şu anda?

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Yüzde 10 muafiyet don teminatında var, yüzde 5 de artı primimiz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet, Borsa Başkanım, tekrar aynı şeyleri...

Buyurun Başkanım.

SALİHLİ ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI CEM YALVAÇ - Sayın Başkanım, konuyla ilgili bir şey söyleyeceğim.

Şimdi, kayısıda yüzde 100 zarar aldım, hiç olmadı. Şimdi, ağaç sayısı belli, kilosu belli, benim alacağım meyve, para belli; muafiyetinden dolayı Müjdat Bey'e ben bu konuda bilgi verdim, şok geçirmiştii. Ben yüzde 100 zarar gördüm, paramın yüzde 50'sini aldım, yüzde 47'si kesildi. Bu bademde böyle, kirazda böyle, kayısıda böyle.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Şimdi, bak üstat, çok memnunlar senden de adam yüzde 100 zarar görmüş, niye 47 ödüyor?

SALİHLİ ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI CEM YALVAÇ - Ben düzenlemesiyle ilgili söylüyorum. Yani yüzde 100 zarar görüyorum, alacak olduğum para yüzde 50 şu anda.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Benim az önce söylediğim konu bu. Sigortacılıkta yüzde 100 zararınız olsa neden yüzde 100 insanlara bunu ödeyemediğini bir anlatmamız gerekiyor. Bir anlatın bakalım, sigortacılık mantığı içerisinde sosyal devlet ya da zorunlu sigorta kapsamı mantığı dışında.

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Şimdi, don riski belli ürünlerde çok yüksektir Sayın Başkanım. Don riski belli ürünlerde çok yüksek ve şiddetli. Her yıl üst üste don hasarı oluyor. Malatya'mızdaki kayısı bizim dona en riskli ürünümüz. Biz primi belli bir oranda aşağı çekebilmek için muafiyet ve müşterek sigorta oranlarını uyguluyoruz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Burada muafiyet ne kadar?

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Yüzde 15

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bir saniye Başkanım, soruları ben sorayım. Bir defa yüzde 15 muafiyet var, düştük yüzde 15, düştü yüzde 85'e.

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Yüzde 30 da müşterek sigorta var.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ne demek müşterek sigorta?

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Riskin üretici ile sigorta arasında bölüşülmesi, üstlenmesi. Yüzde 30'unu çiftçi üstleniyor ürünün, riskin.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - 15 de oradan gitti, etti yüzde 30. Devam ediyoruz.

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Geri kalanını ödeyebiliyoruz bir sorunsuz. Malatya'dan ve kayısıdan kaynaklı risk çok yüksek olduğu için muafiyet müşterekler yüksek oluyor maalesef.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ama burada "Yüzde 53." diyor.

SALİHLİ ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI CEM YALVAÇ - Ben yüzde 100 almam gerekenin yüzde 53'ünü aldım.

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Yüzde 85'in yüzde 70'ini ödüyoruz, bu da 57,5 gibi bir rakam veriyor.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Çünkü bu TARSİM uygulamasını vatandaş şöyle düşünüyor: "Yüzde 90 hasarım var, verin paramın yüzde 90'ını." diye. Ha, bu matematik olarak bütün sigortacılıkta böyle. Yani ister kaskoda, özellikle kasko sigortacılığında mantık böyledir. Yani muafiyet koyar, işte, müşterek mesuliyeti dağıtır, tam veriyor gibi yaparken biraz da şuradan keseyim gibi. Sistem böyle yürür.

Buyurun.

GÖLMARMARA BELEDİYE BAŞKANI CEM AYKAN - Şimdi, bu konuyla ilgili daha sonra bir kaç kez daha konuşmak için sizden söz isteyeceğim Sayın Başkanım.

Sizin de dediğiniz gibi genel sigorta aslında mantıklı ama bununla ilgili çiftçiye destek babında benim ufak tefek önerilerim olacak: Şimdi, tarım bölgesinde zirai ilaç kalıntıları çok büyük bir sıkıntı oluyor bize. Biz bunu rahmetli Büyükşehir Belediye Başkanımız Ferdi Zeyrek'le de tartışmıştık.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bu arada, biz tabii, yoldan geldik, yorgunuz. Büyükşehir Belediye Başkanımızı kaybettik. Bütün ülke olarak hepimiz derinden üzüldük. Yani biz şunu konuşuyoruz siyasette aktif görev yapan ya da toplum olarak: Yani konu bu, biz de bu görevi bitireceğiz ya da öleceğiz. Bu kadar kısa sürede toplumun gönlünde yer etmek herhâlde çok önemli. Onun için ben bütün hemşehrilerin, sizlerin de başı sağ olsun diyorum, ülkemizin, milletimizin başı sağ olsun.

GÖLMARMARA BELEDİYE BAŞKANI CEM AYKAN - Ferdi Başkan dediğiniz gibi, Türkiye'nin de bizim için de çok değerliydi ve tarımla ilgili çok güzel projeleri de vardı, biz de onunla beraber -bizim takım kaptanımızdı- güzel projelerimiz vardı ama yarıda kalmayacak. İnşallah bunları devam ettireceğiz.

Tarımda benim gördüğüm... Ben kendim zaten, aynı zamanda damlama sulama işiyle de uğraşıyorum Sayın Başkanım, az önce başkanlarımızın dediği gibi, mikro sulama yani yağmurlama sulama sistemi...

TARSİM'le ilgili o zaman şunu söylüyorum: Primlerde sıkıntı var gerçekten, ben beş yıldır prim yaptırıyordum, bu sene prim yaptırmadım. Bir tane bağımda -prim yaptırmadığımız yerde- yüzde 95 hasar var; hiç sıkıntı değil. Niçin çıktığını da söyleyeyim: Dediniz ya "Hasar gören üst üste gördüğü zaman çok yükseliyor." Gerçekten afaki rakamlara çıktı; ortak değil ben çalışanı gibi olmaya başladım TARSİM'in, onu açıkça söyleyeyim. Bu sebeple sigortamı yaptırmadım. Belli bir oranda, yüzde 100 hasar almış mesela Cem Başkanımız? Ne aldınız Başkanım? Yüzde 53. Araç kaza yapıyor, perte çıkıyor, bu aracın yüzde 90'ını ödüyor galiba sigorta sistemi. Galiba bizim TARSİM sigorta sisteminde bir hata var, bizim onu tartışmamız lazım, Müdürümüz de bir hata yok, TARSİM'de bir hata var yani yüzde 100 hasar almış, yüzde 53'ünü almış ama diğer tarafta sigorta prim sisteminde araç kaza yapınca aracın bedelinin tamamını ödüyorlar.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Şimdi, sigortacılıkta uzman bir arkadaşımız var. Araçlarda da öyle midir yani yüzde 100 hasar olunca tamamını öder mi?

GÖLMARMARA BELEDİYE BAŞKANI CEM AYKAN - Başkanım, o zaman diğer soruları sonra sorayım.

KTO KARATAY ÜNİVERSİTESİ DR. ÖĞR. ÜYESİ SEYFETTİN KURT - Burada sigortacılıkta bunu bağlayan şey aslında uygulamalar değil. Çünkü bu risklerin hepsini yeniden satıyoruz. Onun için de buradaki kuralların tamamını aslında sigorta şirketleri kendi başlarına veyahut da regülatör kuruluşlar tek başlarına koyamıyor, reasürans bağlantısı da var. Onun için de burada, mesela, bizim deprem sigortalarının hepsi istisnasız 80'e 20 müşterek sigortadır. Siz evinizin herhangi bir şekilde ister DASK poliçesini yaptırın isterseniz de diğer poliçeleri yaptırın; hepsinde 80'e 20. Oradaki fiyatları mecburen şeye göre de yansıtıyor. Çok fazla don hasarı olan bir yerde bu muafiyet yükselebilir, daha az hasar olan yerde azalabilir. Onun için de buradaki

genel sistem gibi düşünürsek, genel anlamda Türkiye'deki sigortalılık oranının yüzde 25 olması da bunu etkileyen faktörlerden biridir.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Peki, şunu sorayım TARSİM Müdürümüze bu bağlamda yani bu konuyu kapatıyorum çünkü. Yüzde 100 hasar verdiğiniz bir kişiye yüzde kaç ödüyorsunuz minimum ve maksimum? Minimum ödediğiniz rakam nedir? Bütün muafiyetler, müşterek mülkiyet düştüğü zaman yüzde kaç kadar düşer, maksimum yüzde kaçtır?

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Sayın Başkanım, üzümünden örnek vermek istiyorum çünkü Manisa'dayız. Üzüm sigortasına ciddi bir rakam da ödeyeceğiz bu yıl.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ama ürün bazında değişiyor mu? Ürün ürün değişiyor mu?

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Ürün ürün değiştiği için özellikle üzüm.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Sözüünüzü keseceğim yanlış mı anladım bilmiyorum "Yüzde 100 zarar gören bir şeyde biz yüzde 65 ile yüzde 70'e kadar ödüyoruz." diye bir söylem oldu.

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - "Kadar" diyerek yuvarlak konuşuluyor, evet. Bizim üzümde dolu grubu teminatlarımızda yüzde 8 muafiyetimiz var, başka hiçbir kesinti yok.

Don teminatında yüzde 10 muafiyet, yüzde 10 da müşterek sigorta, yüzde 81 tazminat ödemesi gerçekleştiriyoruz, yüzde 100 hasarda.

Üzümünden bahsediyorum, bakın üzümünden. Üzüm özelinde örnek veriyorum, kayısıdan değil çünkü il olarak üzüm ön planda. Üzümde yüzde 81 hasarını ödüyoruz yani yüzde 19 kesinti var mantığımızla bakarsak.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Başkanım "yüzde 53" diyor.

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Kayısı...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Kayısıdaki durum nedir? Kayısıda nereye düşüyor bu?

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - 59,5'e düşüyor.

Sayın Başkanım, kayısının riski yüksek olduğu için muafiyet ve müşterek yüksek, inşallah yavaş yavaş düşürebiliriz; daha yüksekte geçmiş yıllarda.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sayın Müdürüm, her ürüne göre için ödenen prim mi değişiyor, yoksa biz genelleme olarak yüzde 67 don için muafiyet var...

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - En yüksek muafiyet ve müşterek ürün kayısı. Ondan daha yüksek yok.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yok, ürünü katmadan. Türkiye'de yüzde 67 değil mi don için prim?

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Yüzde 67 devlet desteği var.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ömer ağabey, başka bir şeyi konuşuyoruz, biz devletin primini bahsetmiyoruz burada, sigortalının poliçesinden alacağı yüzdeyi konuşuyoruz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ama Ömer Vekilim haklı çünkü bizim çalıştayda buna benzer bir söylemde bulunuldu, Türkiye genelinde değil mi? Yani evet, burada bir söylenti söylendi.

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Sayın Başkanım, devletimizin desteği don birimde yüzde 67. Don primde hiçbir ürüne farklı bir destek yok, tek. Don priminde devletin desteği yüzde 67, o değişmiyor.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Biz onunla ilgili "Yüzde 75 olsun." diye kanun teklifi verdik de onun için sordum.

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Bizim ödememiz gereken, çiftçiye ödediğimiz muafiyet ve müşterek oranları ürüne göre değişiyor. Bu kayısıda yüksek, üzümde düşük, yüzde 81 üzümde ödeme yapıyoruz, yüzde 19 kabaca kesinti var diye düşünülün. Burada hasat maliyeti yok çiftçimizin yani yüzde 100 ürün hasar gördüğünde yüzde 20, yüzde 25 hasat maliyetini yapmamış oluyor.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Muafiyet bu mu demek?

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Evet, muafiyet, müşterek bunları da kapsayarak yorumlanabilir. Bu şekilde olunca da...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ben yüzde 100 hasar verdiğem senin artık bundan sonra toplama maliyetin yok. Transfer, bunları... "Ben seni niye sigorta edeyim?" diyor, mantık bu yani.

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Eğer onları da verirsek yüzde 100'ün üstünde ödeme yapmış oluruz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Arabam kaza yaptı, kaza yerinden gelip çekiciyi alıp götürüyor, ona bir şey yok. Aynı şey Başkanım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Aynı kaskolar değil ağabey.

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Kaskoda da muafiyet müşterek uygulamaları vardır Sayın Vekilim.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Müdürüm, herkes çiftçiye vuruyor, vurun çiftçiye bakalım sonuna kadar, ne olacak bu çiftçi? Çiftçi yoksa hiçbirimiz yokuz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Şimdilik TARSİM konusunu kapattık.

Bölgemizden, ziraat odalarımızdan, birliklerimiz var mı? Az önce tanışırken, selamlaşırken üzüm üretici...

Buyurun.

EGE YAŞ MEYVE SEBZE İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI HAYRETTİN UÇAK - Öncelikle hoş geldiniz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Hoş bulduk Başkanım.

EGE YAŞ MEYVE SEBZE İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI HAYRETTİN UÇAK - Kiraz 6'ncı ayın 30'una kadar, geçen seneye baktığımız zaman aynı tarihlerle kıyasladığımız zaman bizim geçen sene 77 bin ton kiraz

ihracatımız söz konusuydu. Bu sene baktığımız zaman 6 bin tondayız kirazda, sonuna doğru geldik. Baksak etsek belki 500 bin ton daha yapmış oluruz. Burada da ciddi anlamda tabii, ihracatta ülkemizin döviz kaybı söz konusu.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Fiyatlar değişti mi ama değil mi sanki?

EGE YAŞ MEYVE SEBZE İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI HAYRETTİN UÇAK - Fiyatlar çok değişti Başkanım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ne kadar fiyat farkı oldu?

EGE YAŞ MEYVE SEBZE İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI HAYRETTİN UÇAK - Kiraz olmayınca şu anda 400-500 liraya üreticiden...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Kaç para...

EGE YAŞ MEYVE SEBZE İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI HAYRETTİN UÇAK - Geçen sene 40-50 lira...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yani 10 kat çıktı. Önünüzde çok şey olmamış.

EGE YAŞ MEYVE SEBZE İHRACATÇILARI BİRLİĞİ BAŞKANI HAYRETTİN UÇAK - Don sabahı 77 bin ton elden...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Eyvallah eyvallah, ben bunu alayım döviz geliri bakımından...

EGE YAŞ MEYVE SEBZE İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI HAYRETTİN UÇAK - Yani evet, biz tüccar olarak döviz getirisini düşünüyoruz. Tabii ki ihracat yaptığımız ülkelerle ciddi anlamda ihracat yapamaz olduk. Taze üzüm üretimimiz de geçen sene 2024 yılındaki rekor 3 milyon 469 bin ton taze üzüm üretimimiz söz konusu. Taze, yaş sofralık üzüm ihracatımız 115 bin ton, 135 milyon dolarlık ihracatımız söz konusu. Bu sene tabii, taze üzüm üretiminde özellikle üreticilerimizin taze üzüm ürettiği bölgelerde de çok büyük sıkıntı görülmedi fakat burada oldukça, belki yüzde 30-40 civarında. Tabii ki bu 2025 yılındaki rekor tepeye de herhâlde önümüzdeki günlerde çıkılacak.

Metin Bey, rekor tepeye de herhâlde önümüzdeki günlerde çıkılacak.

MANİSA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ METİN ÖZTÜRK - Yani şu anda ekipler oluşturuldu başlıyoruz Başkanım dediğiniz gibi.

EGE YAŞ MEYVE SEBZE İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI HAYRETTİN UÇAK - Bundan sonra... Rekor tepeye de herhâlde önümüzdeki günlerde çıkılacak. Tabii ki bu 2025 yılındaki rekor tepeye de herhâlde önümüzdeki günlerde çıkılacak. Bu sene de 534 milyon tonluk bir ihracat gerçekleştirdik. Bu sene ne kadar olacağını tabii ki siz Değerli Başkanım ve kıymetli üreticilerimiz ve ziraat odaları başkanlarımız bunlara bölgesel olarak değinir. Herhâlde tespit edecek, meydana çıkacak. Baktığınız zaman yaklaşık 1 milyon tona yakın kuru ve yaş ihracatı yapıyor üzümün, geri kalan üzümlerimizin de bölgelerde işte, şaraplık, piyasada taze olarak, iç piyasada tükettiğimiz üzümler var. Tabii ki bu, sadece Manisa bölgesinde gördüğümüz bir don zararı -başka illerde de gezmisiniz- tabii ihracat olmamız münasebetiyle Niğde bölgesinde ciddi bir hasar var, elmada orada ciddi anlamda bir eksiklik bekliyoruz bu sene ve fiyatlar oldukça yüksek şu anda, 35-40 lira civarında; dalında şu anda satılan elmaların ve bunun yanında da 35-40 lira bir masraf söz konusu, 70-80 liraya mal edeceğiz elmalarımızı ve onu kaç paraya satacağız, onu da zaman gösterecek.

Sayın Başkanım, benim söyleyeceklerim bu kadar.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ben teşekkür ediyorum.

EGE YAŞ MEYVE SEBZE İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI HAYRETTİN UÇAK - Soracağınız bir şey olursa her zaman...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Ben bir soru soracağım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Buyurun.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Başkanım, bugün ses düzeninde otelimiz sınıfta kaldı.

Teşekkür ediyorum bilgiler için.

Sadece şunu öğrenmek istiyorum: Sizin bayağı ülkenin değişik yerlerinden ihracatınız var, onu biliyoruz ve bölgenin, ülkede şu anda aslında don zararı olan bölgelerin aşağı yukarı röntgenini sizin çıkarmış olmanız lazım.

EGE YAŞ MEYVE SEBZE İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI HAYRETTİN UÇAK - Çıkardık.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sizce ülkenin ekonomik açıdan ne kadar kaybı oldu? Geldiğimiz noktada ihracatçıların pazar kaybının riski zaten çok yüksek. Bu sizin kaybettiğiniz pazarları hangi ülkeler alabilir? Gelecek yıllarla ilgili ne gibi bir öngörünüz var? Ayrıca, sizin bağlantı yaptığınız ülkeler vardır, yerler vardır, bunlarla ilgili bağlantılarda bir sıkıntınız olacak mı hukuki anlamda? Bununla ilgili bir beklentiniz var mı Hükümetten veya bizlerden?

EGE YAŞ MEYVE SEBZE İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI HAYRETTİN UÇAK - Başkanım, biz zaten bunları dile getirdik Ticaret Bakanlığımızla geçen toplantıda. Bizler de tabii, ihracatçı olarak kredi kullanıyoruz, ihracatçılarımızın tamamı EXIMBANK kredisi kullanıyor, reeskont kredileri. Bunların dedik en azından bir erteleme söz konusu olmalı çünkü ihracatçı da çalışmadı. Mesela, benim kendi şahsım adına Alaşehir'de son sistem kiraz makinem var ve o makineye 2 milyon euroluk bir yatırım daha ilave edecektim. Bu sene ciddi anlamda kiraza güveniyorduk, kiraz yapacağız, kiraz işleyeceğiz ve ihracatta kiraz yapacağız. Bunun yanında tabii, birçok ürün ihraç ediyoruz. Üzüm deseniz aynı zamanda... Gerçi üzümde sevindirici haberler alıyoruz. Özellikle ... bölgesinden çok ciddi bir zarar olmadığını duyuyoruz, o da bizleri sevindiriyor. Tabii ki fiyatlar ister istemez biraz farklı olacağını bekliyoruz. Elmada yine aynı şekilde ciddi anlamda bir ihracatımız söz konusuydu, elmayı da anlayacağız bu fiyatlarla hiçbir bölgeye ihracat yapamıyoruz. Bizim rakiplerimiz ciddi anlamda... Mesela Mısır elli sene gerimizdeyken şu anda -Mısır'a gittik bu sene- narenciye ihraç ediyor. Bizim bu ülkelerde ciddi anlamda pazarımız var özellikle yaş meyve ve sebze pazarı Rusya. Bunları elimizden kaçırmamak için Mısır'a gittik orada narenciye ihraç ediyor.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Menşei Mısır gözükmese sizin için olumlu mu olumsuz mu?

EGE YAŞ MEYVE SEBZE İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI HAYRETTİN UÇAK - Yani bizim için olumsuz ama olmayınca ne yapalım, hiçbir itiraz olmayınca ne yapacağız? Bu Allah'tan gelen bir durum olduğu için senin burada...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Yok, sadece menşei Mısır gözükmese alıcı tarafından o ülkelerde arayış içine girmesine sebep olur mu?

EGE YAŞ MEYVE SEBZE İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI HAYRETTİN UÇAK - Ya, o olmaz çünkü bizim sözleşmeyle çalıştığımız firma. İran'dan alıyor, Çin'den alıyor, her yerden alıyor. Bugün Azerbaycan'da ciddi anlamda bir tarım üretimi söz konusu. Yani inşallah önümüzdeki yıllar için tedbir alabilir miyiz? Ben özellikle Başkanım'dan buna ilişkin önümüzdeki... Çünkü iklim ciddi anlamda değişiyor, her geçen sene daha da kötü oluyor. Kimlerle karşı karşıyayız, bizim bundan sonra yapacağımız üretimimiz ya örtü altına almamız lazım ya da hep beraber başka bir çözüm bulmamız lazım. Bunu sadece bireysel olarak da değil, her şeyi de devletimizden bekleyerek değil, biz tabii ki herkes elini, gövdesini taşına altına koymalı ve her şeyi iklime göre yapmalıyız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet Başkanım, buyurun.

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - Hoş geldiniz.

Ben Nejat Almış, Ege İhracatçı Birlikleri Yönetim Kurulu Üyesi.

Biz çekirdeksiz kuru üzüm olarak geri planda kaldık ama yaklaşık 200 milyon dolarlık ihracat yapıyoruz. Yıllar içinde bu şekilde devam etti sadece don olayına baktığımız zaman son on yılda biz donu bu kadar çok sık yaşadığımız bir olay olarak çok algılamıyoruz şu ana kadar ki tescillere baktığımız zaman. Dünyada 1,2 milyon ton çekirdeksiz kuru üzüm üretiliyor, biz Türkiye olarak bunun 1'inci üreticisiyiz. Dört beş yıl öncesine kadar Amerika 1'inciydi, biz 2'nciydik, biz şu anda 1'inciyiz Amerika hâlâ 2'nci. Yaklaşık 200 bin tonların üzerinde Amerika, biz 300 bin tonu ortalama olarak görüyoruz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Kuru mu?

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - Kurutup öyle ihraç ediyoruz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yani Türkiye'de kurutup öyle ihraç ediyorsunuz.

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - Evet, kuru ihraç ediyoruz. Burada biz rakip olarak baktığımız zaman son zamanlarda...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Doğal kurutma mı yoksa...

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - Tamamı doğal kurutma bütün dünyada da çekirdeksiz kuru üzüm doğal kurutma, erik bazı yerlerde makineli kurutma, bazıları da doğal kurutma.

Bu anlamda baktığımız zaman Günel Afrika'nın ciddi olarak geldiğini görüyoruz. Yani İran çok eskiden beri bir şekilde rakip fakat gerek politik gerek Rusya-Çin ilişkileri sayesinde o pazarlarda daha etkin. Çin kendi pazarı büyük olduğu için kendi pazarlarında etkin fakat Güney Afrika özellikle bizim güçlü olduğumuz Avrupa pazarlarında son zamanlarda ciddi bir şekilde pazar kazanmış durumda gözüküyor. Biz burada iki şey görüyoruz: Şu anda bu seneki üretime yani geçtiğimiz seneki üretime baktığımız noktada ihraç ve arz talep dengesinde hâlâ bir devir var. Şimdi bu devir olmasına rağmen...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Verimden kastınız ne?

EGE YAŞ MEYVE SEBZE İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI HAYRETTİN UÇAK - Verimden kastım şu: Aldığımız mal satabildiğimiz maldan daha fazla. Dolayısıyla gelecek sezon elimize kayda değer bir üzüm stokuyla başlıyor olacağız. Bu oldukça değerli yani devletten uzun vadede dönüşler olabilir bununla ilgili bir planlama...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Depolamayla ilgili mi?

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - Evet. Oraya gelmeden önce ama şunu söylemek istiyorum: Yeni sistem sebebiyle şu kadar ton kayıp oldu, bu kadar kayıp oldu." Son zamanlarda gelen bilgilere baktığımız zaman kaybın o kadar yüksek olmadığını görüyoruz. Buna çok dikkat etmek gerekiyor.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yani?

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - Yani biz eğer ciddi, bilimsel bilgilerle desteklenmemiş bilgiyi doğru zamanda, hızlı bir şekilde yaymazsak gerek müşterilerimiz gerek üreticilerimiz panik olurlar ve geriliyorlar. Gerildiği noktada, özellikle Güney Afrika bize baktığımız zaman bizden 6 ay önce üretim yaptığı için biz son 3-4 ayda satışlarımızı neredeyse hiç yapamadık.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Şunu soracağım: Ben sıkça Mecliste cevap veriyorum bu konuya da. Bu pestisit ve benzeri ilaç kalıntılarına ilişkin gümrüklerden ya da ülkelere geri gönderiliyor, çok büyük oranlarda şey var. Bu konu nedir? Biz bilmek istiyoruz bunu. Biz de veriler var, Tarım Bakanlığından verileri alıyoruz ama burada konu, boyutu nedir acaba? Bu neden kaynaklıyor? Şunu da istemiyorum: "Böyle bir şey yok." da değil, bunlarla yüzleşirsek biz yani yüzleşmeyi ne anlamında söylüyorum; alınacak önlemler de varsa her ne kadar zirai don konuşuyoruz ama burada bu konu önemli olduğu için.

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - Bu konuda, ortada incir ve üzüm konusu var. İncir konusuna genel olarak baktığımız zaman, toplam miktarı...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Afrika için söylediğiniz örneği tamamlayın, benim sorumu ondan sonra...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - "Bizim üreticimiz panik hâlinde, satış yapamadı, Afrika beş ay öncesinden başladı." yarım kaldı, tam orayı tamamlarsanız.

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - Biz, eylül ayında üretimimize başlamamıza rağmen Güney Afrika mart ayında başlıyor. Dolayısıyla, bizim ürünlerimizin nisan ayında donması bütün müşterilerimizin fiyatlarımızı beklemesine rağmen burada üreticimizin geriye çekilmesinden dolayı arz olmadı. Arz olmadığı için de biz ürünü yurt dışına ihraç edemedik. Ve bunun bir sebebinin de doğru bilginin akmadığını düşünüyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Üzümde tespitiniz ne, dondan ne kadar etkilendi Türkiye geneli?

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - Türkiye geneli dediğimiz zaman, burada bilgileri vereyim. Manisa Çekirdeksiz üzüm olarak konuşuyoruz ve çekirdeksiz üzüm stokumuzu yüzde 90 üzerinde Manisa yapıyor.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - İşte, Türkiye geneli TÜİK belirlemesi 18,7.

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - Manisa bölgesindeki çekirdeksiz kuru üzüm dünyada da yüzde 30'un üzerinde yaptığı için bunun üzerine özellikle konuşuyorum yani Trakya'dan başlayıp Mersin'e kadar olan...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yok, ben diyorum ki, yani doğru bilgi dediğiniz olay, devletin belirlediği, Tarım İl Müdürlüklerinin saptadığı, TÜİK'in açıkladığı yüzde 18,7 Türkiye'de dondan etkilenen bir üzüm kaybı var; resmî veri bu.

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - Fakat burada, bunun dışında rakamlar konuşuluyor; yüzde 20 kayıp konuşmadık.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Şimdi, bak, mesela ben diğerlerini de vereyim: Şu anda devletin verisine göre kayısı yüzde 65, kiraz yüzde 56. Şimdi, bu illere göre değişiyor; Manisa'da bu oran yüzde 40'a çıkabiliyor, öbür tarafta yüzde 10'a düşebiliyor; ortalamasını söylüyorum. Resmî veri bunlar.

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - Sayın Milletvekilim, resmî veri yüzde 20'yse, ortalama 300-350 bin ton üretim yapıyorsak buradaki kaybımız bizim 50-70 bin ton arasında demektir ki bu da 150 bin tonluk bir üretim demektir ama burada telaffuz edilen rakamlar "Yüzde 50 kayıp var:" dediği noktada burada 175 bin ton ediyor. 175 bin ton üzerindeki oran ise Türkiye için çok kritik bir rakam.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Benim demeye çalıştığım, resmî verilere bakmak lazım.

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - Uygulama merkezi olarak konuşmak istemiyorum yani şahsi olarak ortalama rakama yakın olduğunu düşünüyorum ama farklı bilgiler geldiği noktada...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - O zaman bu rakamlar konusunda, sorumluların rakamları açıklarken çok dikkatli olması gerekiyor. Özellikle, sanırım, rekolte tahmini konusunda -burada ben ilk defa gördüm- Tarım İl Müdürlüğümüzün başkanlığında bir rekolte tahmini yapılıyor herhalde, sezonu planlama açısından. Bu çok önemli yani bunu çok gelişigüzel konuşmadan, herkes yüzde 30, yüzde 50, yüzde 60 gibi rakamları telaffuz ederken dikkat etmesi gerekiyor çünkü dış pazarları da doğrudan etkiliyor diye düşünüyorum.

DENİZLİ İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ ŞAKİR ÇINAR - Sayın Başkanım, ben rekolte konusunda bir şey ekleyeyim: Tarım Bakanlığı tüm ürünler bazında, tüm rekolte tahminlerini yapıp kendi bünyesinde bunları saklıyor, o araştırmalar ya da projeksiyonlar için değerlendiriyor yani sadece üzüm için değil, Türkiye'de üretilen tüm ürünlerle ilgili başlangıçtan sonuna kadar hepsini yapıyor efendim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Tamam ama bunu kritik birimlerle de paylaşıyor.

DENİZLİ İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ ŞAKİR ÇINAR - Tabii, Strateji Bütçe Başkanlığımız onu değerlendiriyor.

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - İzin verirseniz Sayın Başkanım, burada bir şey söylemek istiyorum. Buradaki "içinde saklıyor" kelimesinin altını çizmek istiyorum. İhracatçılar Birliği, borsa ve üniversiteler son dört yıl önceye kadar yaklaşık yirmi beş yıl burada tespit yapıyordu. Bunun için de ziraat mühendisleri yaklaşık üç hafta boyunca temmuzda başlayan bir tespitte bulunuyordu ve bu tespit bizim son yirmi beş yıllık baktığımız verilere göre yüzde 95'e yakın doğru tespitlerdi. Şimdi, bu tespit bütün dünya tarafından karşılıklı olarak biliniyordu ama son zamanlarda bu tespiti, bu rakamları çok net olarak göremiyoruz. Dolayısıyla böyle bir puslu hava... Yani bilginin doğru zamanda akması, doğru verilerin verilmemesi, buradaki ticaretin önüne geçtiğini düşünüyoruz. Benim birinci söylemek istediğim konu buydu.

İkinci konu bu. Biraz önce aslında Mert Başkanım söyledi karışık olarak. Bu sene fiyatların yüksek olması okey, sürdürülebilir olması önemli ama diğer taraftan çok iyi bir sezon geldiği takdirde hep beraber devlet olarak, bizler olarak da bunun fiyatının çok düşmemesi için çok doğru bir harekete geçmemiz gerekiyor. Bu da gelecek sene mayıs, haziran aylarında bir sonraki ürün yani 300-350 bin ton gelirse, 150 bin tonlar civarında... Başkanım diyor ki: "120 bin ton ihraç edeceğiz." 200 bin ton elimizde ürün kalabiliyor.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bu, zirai dondan bağımsız sektörel bir durum.

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - Zirai don sebebiyle şu anda elimizde ürünün olmaması fiyatları yükselttiği için pazar kaybını yaşadık. Normal bir sezon tekrar gelirse...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Buna hazırlanmak gerekiyor.

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - Şu anda Güney Afrika'da, Çin'de ve hatta Amerika'ya kaybettiğimiz Japonya pazarını tekrar almak...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ama onu siz kısmen ... uygulamasıyla yani bizim ihracatçılarımız bunu kısmen telafi edemiyor mu? Yani atıyorum, İran'dan, Güney Afrika'dan daha uygun pazarlardaki mal taahhütlerini...

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - Çok çok cüzi...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Eyvallah ama neticede siz taahhüdünüzü...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ama zaten Başkanım...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bu sene bununla idare edin, seneye daha güzelini getireceğiz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Zaten ama zannedersen şu an taahhülle ilgili sıkıntı yaşanmıyor anladığım kadarıyla, mevcutta devletin stoklarında var. Hani, asıl kaygıların bu fiyatlardan dolayı "Biz bu sene bu fiyattan girdik 'Seneye de sanki bu fiyattan.' gibi algı olursa müşteri kaybeder miyiz?" Ama işte orada da yani iyi bir propaganda, satış şeyine girmek lazım yani diyalogla da...

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - Sorduğunuz diğer sorularla ilgili izin verirseniz cevap vereyim.

Pestisitle ilgili olarak iki tane konu var. Bir tanesi, incir tarafında bütün miktara baktığımız zaman bu kadar geriye geliyor denmesine rağmen bizim miktar olarak incir ihracatımız yükseldi. Fakat bu noktada, baktığımız zaman, geriye gelen ürünlerin bazıları ihracat kotaları sebebiyle çok sıkıntı yaşıyorlar. Bu konuya eğilmesini, bunun bir şekilde...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Nasıl yani, anlamadım?

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - Yani problemli herhangi bir ürünümüz buraya gelip tekrar elleçleyebiliyoruz ama elleçleme izinleriyle ilgili ciddi sıkıntılar var şu anda.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yani...

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - Gümrüklerde bunların tekrar izin alınmasıyla ilgili bunu biz defalarca bakanlıklar...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Gene anlamadım ben.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Elleçleme demek, işlem yapıp tekrar piyasaya sunmak anlamına geliyor Başkanım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yani siz tekrar istiyorsunuz, Bakanlık vermiyor.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Laf söyleyemiyor "Çözeriz." diyor.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Almak istiyorsunuz, almakta zorlanıyorsunuz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Aflatoksin var onda, pestisit yok.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Çözülüyor bir şekilde sorunlar ama biraz zorlaşıyor bu sefer.

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - Çok uzuyor, çok uzaması çözüm anlamına gelmiyor.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Niye uzuyor? Uzama sebebi ne?

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - Son yani mevzuatlardaki değişiklikler...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ne yani ne geliyor oradan da yani zorlaştıran unsur merak ediyorum.

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - İzmir gümrüğü, Aydın gümrüğü, farklı yerlerdeki gümrüklerdeki uygulamalar sebebiyle.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Sebep ne, özünde ne var bu uygulamanın?

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - Böyle bir uygulama neden mi yapıldı, yoksa biz neden mi...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Hayır işte onu soruyorum: Neden zorlaştırıyor Bakanlık ya da gümrükler size geri verilmesini? Bunun size ait prosedürleri mi var?

SALİHLİ ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI CEM YALVAÇ - Sayın Komisyon Başkanım, bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bir saniye Başkanım, ben sorunun cevabını, hani, baya...

SALİHLİ ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI CEM YALVAÇ - Donla pek alakası yok o sorunun, o yüzden...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Eyvallah.

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - Fransa bizim mallarımızı imha etmeye kalktı, malları geri almayı başardık.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Peki, alınca ne yapıyorsunuz?

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - Aldığımız zaman iyileri ve kötülerini elleçleme yapıyoruz

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Neden kaynaklanıyor bu?

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - Son bir konu... Metin Başkanımıza da çok teşekkür etmek istiyorum.

Şöyle bir konu var: Bizim yurt dışında piyasa kaybetmemizin bir sebebi çoklu pestisit. Güney Afrika'nın öne geçmesinin sebebi çoklu pestisit. Son altı aydır piyasa kaybettiriyor, eğer üç dört sene önce yaptığımız Tarım Bakanlığının desteğiyle başlayan o birlik çalışmasını yapabilirsek, Türkiye'deki pestisit sayısını beraberce uygulayabilirsek...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Çoklu pestisitten kastettiğiniz bu dondan kaynaklan...

MANİSA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ METİN ÖZTÜRK - Sayısal anlamda.

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - Türkiye'deki problemimiz şu: Bütün üretim alanları var, biz ihracatçılar olarak 3 ton, 5 ton, 7 ton yapan üreticilerimiz zaten 20 ton ihraç edebiliyor, böyle olunca 3 pestisit, 5 pestisit dondan 10-15 pestisite dönüşebiliyor.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Eyvallah, nasıl çözeceğiz bunu?

EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NEJAT ALMIŞ - Çözümleri var Sayın Başkanım, izin verirsiniz...

MANİSA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ METİN ÖZTÜRK - Konu başka bir mecraya gitti ama kısaca özetleyeyim.

Tabii, bu hiçbir ulusal ya da Avrupa Birliği mevzuatında, müktesebatında olmayan bir şey fakat artık alıcı ülkeler diyor ki: "Bana 5 aktiften fazla gönderme ya da şu fazla gönder." Alıcı tercih ediyor. Tabii, bunu satarken de alıcıya göre satmak zorundayız yani biz alıcıya göre aslında takım elbise diyoruz, alıcıya göre ürün üretiyoruz. O yüzden de bunun için ilimizde bununla ilgili vaziyet ettik, bununla ilgili belirli tedbirler alıyoruz ama alıcılar bununla ilgili her sene zorlaştırıyorlar alım isteklerini. Hakikaten ihracatçılar olarak biz bununla ilgili nasıl yaptık? Dedik ki her ilaç bayisiyle çalışan üreticilerimiz ilaç bayileriyle bu kadar aktif çalışın, bu aktiften fazla çalışmayın. Bunları da ihracatçılarımız ayrı depoluyorlar, ayrı stokluyorlar ve parçaları buna göre yapıyorlar. Zor bir durum ama Bakanlığımız da bununla ilgili bize mevzuatsal belli destekler de sağlıyor, daha da sağlayacak, o konuda da çalışıyoruz. Konu bu.

NEJLA DEMİR (Ağrı) - Yani şunu mu anlıyoruz tok çiftçi kafasına göre isteği gibi ürünü, istediği etken maddeyi alıp bahçesinde kullanabiliyor.

MANİSA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ METİN ÖZTÜRK - Hayır, şöyle: Bir hastalığa 20 tane farklı aktif olabilir yani Avrupa Birliği müktesebatıdır, bizimle zaten uyumlu hepsi, birebir aynı şekilde. Bunun içinden kendisi tercih edebilir kullanıcı aktif maddeyi, bunların hepsi... Yani şöyle söyleyeyim: Siz bir hastalık için 5 tane farklı ilaç var piyasada, herhangi birini kullanıyorsunuz. Aynı çiftçi de bu şekilde davranıyor, kullanıyor, bunlar yasal. Yasal olarak hiçbir sorun yok fakat günün sonunda küçük çiftçilerimizden gelen ürünler, ihracatçımıza paçama girdiğinden sizde 3 aktif, ben de farklı 3 aktifli, diğer tarafta farklı 3 aktif olunca 10-15 aktifli bir ürün ortaya çıkıyor totalde. Bu yasal mevzuatta da engel de değil ama alıcılar artık diyor ki "Bana böyle gönder, farklı bir hassasiyet var." Alıcıya göre ürün hazırlamaya çalışıyoruz, mevzuatsal anlamda da belli destekler, belli bir...

NEJLA DEMİR (Ağrı) - Hâlbuki teste verilen kalıntı...

MANİSA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ METİN ÖZTÜRK - Kalıntı başka bir şey.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ya, şimdi şöyle...

NEJLA DEMİR (Ağrı) - Bunlar tamamen limit altı zaten.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bu resmî tarafı, ben de öbür tarafını söyleyeyim.

(bu

Bakanlık ilacı yasaklıyor, adamın stokunda ilaç var. O ne yapacak? El altından piyasa veriyor. Yasaklanmış ilaç iki yıl sonra yurt dışına giden üründe çıkıyor.

NEJLA DEMİR (Ağrı) - Elli yıl önce yasaklanmış ilaç var.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bu resmî tarafı.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ya, buradaki üretici çok kullanmıyor...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Şöyle söyleyeyim: Biraz evvel pestisitle ilgili söylüyoruz ya Avrupa Birliğinin 10 bin bildirimi var iki yılda. Avrupa yem analizleriyle ilgili yapılan da 10 binin 853'ü Türkiye'de. Öyle olunca rakam bütün ülkelerin önüne gelince o gümrükte herkesin önüne düşüyor. Herkesin önüne düşünce Türkiye'den gelen ürüne bakış daha katılaşıyor. Şimdi, bu bizim Türkiye'ye gelende o yok. Örneğin, Amerika'dan Avrupa Birliğine ceviz gidiyor, iade ediyorlar ama Türkiye'ye gelen aynı parti ceviz giriyor. Niye? Laboratuvarındaki veri ve değerlendirmeler bizde farklı, onlarda farklı. Örneğin, yalnızca Avrupa Birliğine giden bu; bir de Rusya'sı var, diğer ülkeler var. Onun için bu verilerle ilgili Bakanlığın daha katkı kurallar koymasına ihtiyaç. Paçal da yapsanız o pestisit yine çıkıyor? Geçen yıl Mersin bir ay kaydı, öne geldi, o zaman ilaç kullanma dönemi değişti, ilaçla ilgili sorunlar farklılaştı, kullanım alanları değişti, onların hepsinin etkisi var.

MANİSA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ METİN ÖZTÜRK - Şöyle genel bilgi vereyim: Bunlar Kalıntı sorunu olmayan bir durum yani normal kullanım esnasındaki bir süreci anlattık. Gönderdiğimiz pazarlar İngiltere, Almanya gibi zor pazarlar. Bunlar zaten, şöyle söyleyeyim, istediği nitelikli ürün olmazsa almazlar. Zor bir ürünü zor pazarlara hazırlıyoruz. Burada üreticilerimiz var, bütün paydaşlar var, biz çok...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bir de tek Türkiye'yle ilgili veriler değil, bu veriler Türkiye'yle ilgili değil, Amerika'ya da iade ediyor, Hindistan'a da iade ediyor ama biz 1'inciyiz.

MANİSA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ METİN ÖZTÜRK - Bu durum mevzuatla ilgili bir durum ama kalıntıyla ilgili zaten özel bir gayret var.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Biz 1'inciyiz, diğerlerini de iade ediyor.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet, arkadaşlar...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Gölarmara Belediye Başkanımıza söz verin Başkanım, devam edelim.

GÖLMARMARA BELEDİYE BAŞKANI CEM AYKAN – Sayın Başkanım, ben söz...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bir saniye Başkanım.

Şöyle bir usulümüz var bizim: Yani genellikle sektör temsilcileri ve üreticiler bittikten sonra da belediye başkanlarımızı ve milletvekilimize doğru geliyoruz. Hem değerlendirme yapsınlar...

GÖLMARMARA BELEDİYE BAŞKANI CEM AYKAN - Yani altı saat oldu. Don olayını araştırıyoruz, farklı konulara girdik...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ – Üstadım, bak...

GÖLMARMARA BELEDİYE BAŞKANI CEM AYKAN - O bilgiyi alabilirsiniz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ – Bakın, size arada söz ver...

GÖLMARMARA BELEDİYE BAŞKANI CEM AYKAN - Ziraat odalarının hepsi kalktı, dışarıda şu anda, bana da aynıları söylediler. Çünkü olay çok farklı bir boyuta girdi, bizim sorunlarımız var, Gölarmara'da Manisa'da çok büyük bir sıkıntı var.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ – Başkanım, ben başka bir şey söylemiyorum ki. Sizlere, siyasetçilere de genel değerlendirme imkânı da vereceğim yani sadece konunun değil... Ya, bu güzel bir şey, son değerlendirmeleri...

GÖLMARMARA BELEDİYE BAŞKANI CEM AYKAN - Ses sistemi zaten sıkıntı, kimsenin...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Başkan siyasetçi olarak istemiyormuş, üretici olarak...

GÖLMARMARA BELEDİYE BAŞKANI CEM AYKAN - Benim Belediye Başkanı olarak gerçekçi fikirlerimiz var, onları söyleyelim, sonra siz bilimsel olarak istediğiniz kadar konuşabilirsiniz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bilimsel değil ya, her hafta -pestisit ihracatçıların sorunu- pestisitle ilgili önergelere sürekli cevap veriyoruz. Bu, Manisa'daki üreticilerin önemli bir meselesi, sizin de siyasetçi olarak sanırım...

GÖLMARMARA BELEDİYE BAŞKANI CEM AYKAN - Ben siyasetçi değilim, Belediye Başkanım, Gölarmara'yı temsilen buraya geldim, hiçbir siyasi...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Gölarmara'da ihracat yapılmıyor mu? Pestisitle ilgili hiçbir sorun yaşanmadı mı?

GÖLMARMARA BELEDİYE BAŞKANI CEM AYKAN - Biz de yapıyoruz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - İhracat hiç yaşanmadı mı?

GÖLMARMARA BELEDİYE BAŞKANI CEM AYKAN - Domatesimiz de var, kavunumuz var.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ben de o derde dertleneyim.

GÖLMARMARA BELEDİYE BAŞKANI CEM AYKAN - Ama don olayı var, yani şu anda bizim Manisa'da çok büyük bir sıkıntı var, ciddi bir oranda sıkıntımız var. Dona girersek, şu anda karpuzumuz yerlerde, domatesimiz yerlerde. Bu sene bizim Manisa çiftçisi batacak. Haksız mıyım başkanlarım? Şu anda karpuz 80 kuruş, ona girersek bu bitmez, onu demek istiyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ – Başkanım, söz vereceğim, müsaade ederseniz.

Başka ziraat odalarından, üreticilerden, kooperatiflerden...

Buyurun.

ÜZÜM ÜRETİCİSİ AYHAN ULUDEMİR - Merhabalar, ben Ayhan Uludemir, burada söz alan ilk ve son üretici herhâlde ben olacağım.

Kırk beş yıldır çekirdeksiz kuru üzüm üretimi yapan bir çiftçi ailenin mensubuyum. Benim aklımın erdiği ve kayıtlarda olan, geçmişe dönük araştırmalardaki, aşağı yukarı yarım yüzyılın en yoğun soğuk ve don hadisesiyle karşı karşıyayız. Durumun vahameti ortada ki sizler de buradasınız. Sağ olun, var olun, bizim dertlerimizi dinlemeye geldiniz. Ben bütün konuşmacı arkadaşlarımızın sözlerine katılıyorum. İhracatçı piyasasını kaybedecek, onun korkusu var; üretici olarak üretim maliyetlerimizin yükselmesinden ötürü gelecek yıla hangi şartlarda nasıl kendimizi hazırlayacağız, bunların hesabını yapıyoruz. Sahada ezasını cefasını çeken, gerekirse de sefasını süren bizleriz. Bu salona gelmeden iki saat evvel yüzde 96 hasar aldığım bağ alanımı sulamaktan geliyorum zaten.

Sayın Komisyon üyeleri, bizim gelecek sene üretimimize devam etmemiz için yapacağınız değerlendirmeler ve raporlarınızla bizim ihtiyaçlarımızı karşılayacak reel rakamlarla desteklerin devlet tarafından verilmesine canıgönülden arzu ediyoruz.

Diğer bir konu da şu: TARSİM üzerinde oldukça çok istişare edildi, TARSİM 2007 yılında kuruldu, ben 2004 yılından bu yana zirai don ve dolu olayına karşı sigorta yaptıran bir üreticiyim. Sigorta tarımın olmazsa olmazıdır, buna canıgönülden katılıyorum ve destekliyorum. Malumunuz üzere, bu yıl oldukça kuvvetli bir hasar aldığımız için gelecek yıl prim oranlarımız ciddi manada yükselecek, gelirimizin düşük olması hasebiyle de bu prim oranlarını karşılamak amacıyla prim oranlarında üreticinin desteklenmesini raporlarınıza eklemenizi talep ediyorum. Müşterek muafiyet konusu da oldukça çok irdelendi, gerekirse gelecek yıla mahsus bu oranların üretici lehine düşürülmesi noktasında da bir anekdot tutarsanız çok sevinirim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum.

ÜZÜM ÜRETİCİSİ AYHAN ULUDEMİR - Ben de teşekkür ederim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Buyurun.

MANİSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ GENEL SEKRETER YARDIMCISI ALİ KILIÇ - Manisa Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısıyım.

Sayın Valim, Sayın Başkanım, sayın Komisyon üyeleri; hepiniz hoş geldiniz Manisa'mıza.

Manisa'da bu don afeti yaşandıktan sonra Ferdi Başkanımızın afetten sonra dağılan tarımla ilgili nasıl bir yol izleyelim, nasıl bir çalışma yapalım diye bir aminoasit uygulaması önerisi geldi. Kırsal hizmetler dairemiz, Başkanımızın tarım danışmanımızın bir uygulama önerisi geldi. Tarım müdürlükleriyle beraber araştırma enstitüsü müdürlüğümüz daha detaylı bilgi verecektir ama dağılanın tekrar kurtarılması anlamında neler yapılabilir önerisi belki rapora yansiyacak tabi. Biz tabii aminoasit dağıtımıyla ilgili, on beş gün içerisinde uygulanması gerektiğini söylediğimizde mevzuattan kaynaklı kabuller yapamadığımız için ilçemizden küçük çiftçilere dağıtalım diye düşünülmüştü fakat mevzuattan kaynaklı alımlar yapamadığımız için biz bunu başaramadık. Fakat bazı yerlerde de uygulamalar yapıldı ve bunlarda da başarı sağlandı. Bu konuyla ilgili sorunları önümüzdeki yıllarda da yaşayacağız muhtemelen. Eğer dağılanın kurtarılması anlamında bir çözüm olacaksa bu konuda destek ve öneri de vermeyi düşünüyoruz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Eyvallah.

Sizde farklı bir uygulama olarak aminoasidin üzerinde durduğunuzu ancak mevzuatla ilgili muhtemelen...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Belediye Kanunu'ndan...

MANİSA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ METİN ÖZTÜRK - Kullanımda herhangi bir sorun yok, biz üreticiye zaten tavsiye de ettik. O belediyenin alım süreciyle ilgili...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Kendileriyle alakalı, tamam.

MANİSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ GENEL SEKRETER YARDIMCISI ALİ KILIÇ - Önümüzdeki yıl biz stoklarımızı hazırlayacağız, böyle bir şey...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Eyvallah, çok önemli.

Evet, yoksa yavaş yavaş...

Belediye başkanlarımızdan başka katılanlar varsa başkanlarımızdan başlayalım.

Başkanım, buyurun.

Hem öneri hem değerlendirme...

GÖLMARMARA BELEDİYE BAŞKANI CEM AYKAN - Benim sadece söyleyeceğim Manisa'da yaşanan bu felaketle ilgili -Komisyonumuzun adı da Don Olayını Araştırma Komisyonu- ÇKS'li ve ÇKS'siz birçok kişi burada zarar aldı. Dediğimiz gibi, bunların tespitlerini zaten il müdürlüklerimiz yaptı. Bunlara belli bir oranda destek vermek... Başkanımızın da dediği gibi, biz hasarı alıncaya kadar 9 ila 10 bin lira arasında masraf etmiştik çünkü biz bu üründen, don vurmuş bağlarımızdan bir sene sonra, hatta on dört ay sonra para alacağız; hâlâ masraf etmeye devam edeceğiz, kesimlerine devam edeceğiz. Bu konuda ÇKS'li ve ÇKS'siz, TARSİM'li ve TARSİM'siz herkese bir bedel verilmesi konusunda vatandaşlarımızın talepleri var.

Bir de herkes "Ziraat Bankasına olan borçlarını öteleyelim." diye söylüyorlar fakat borç ötelemek... Bizim kredi limitlerimiz zaten dolu, çiftçilerimizin özel bankalarda da kredileri var; borcu öteledik sıkıntı yok, ben on dört ay sonra para alacağım yani o parayı biz yine ödeyemeyiz. Benim şöyle bir tavsiyem olacak: Biz de bunu Gölarmara'da görüştüğümüzde...

Çiftçilerin özel bankalara olan borçlarının tamamını Ziraat Bankası yapılandırıp, üç yıl yıl erteleyip ondan sonra faizsiz bir şekilde uygulamaya geçirirse çiftçilerimiz için büyük bir nefes kaynağı olur. Tabii, borcu ertelediğimizde kredi limitimiz dolduğu için don hasarı olan çiftçilerimize de ekstrasından bir limit açılırsa o da çok güzel bir kaynak olur. Bu limit zaten -az önce Başkanlarımızın söylediği gibi- direkt bağıcılığımızın sürdürülebilir olması için orada yapacağımız masraflarda kullanılacak.

Sayın Başkanım, bir de dediğim gibi, ben kendim de damla sulama işleriyle uğraşıyorum. "Mikro sulama" dediğiniz yağmurlama sulama, aslında güzel bir uygulama, riskleri var; elektrik kesildiğinde ya da çiftçimiz erken kapattığında -don olayını sağladıktan sonra- hasarlar çoğalıyor. Aynı zamanda, aslında topraklarımızda riskli de bir iş çünkü iklim krizi var, suyumuz yok, ciddi miktarda suyu yağmurlama şeklinde toprağa veriyorsunuz. Eğer ki arka arkaya İl Tarım Müdürlüğü tarafından uyarı gelirse bir hafta boyunca, işte, bir tane "spring"ten dekarda saatte 240 litre su veriyorsunuz ya da 70 litre su veriyorsunuz. Tarlanın yüzeyi de fazla sulamadan dolayı toprak bütünlüğünü kaybediyor. Bunu düşündüğümüzde, Ziraat Bankası buna kredi veriyor. Metin Müdürümün dediği gibi, bunun yerine biz Ziraat Bankasından örtüleme sistemine iki yıl faizsiz, beş yıl da ödemeli şekilde kredi verebilirsek... Bizim çiftçimiz hibe istemiyor, bize kredi koşullarını uygun hâle getirin -bizim Manisa çiftçimiz çalışandır, üretimi sever- bize kredimizi verin, uygun verin, uzun vadeli verin; biz bunu da atlatırız, el birliğiyle bunu da atlatacağımıza eminim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Örtünün çok mu faydası var?

GÖLMARMARA BELEDİYE BAŞKANI CEM AYKAN - Tabii ki, güneşe de çok faydası var.

Bu sadece üzüm de değil, daha da yukarıda Manisa Ovası'nda birçok farklı ürün yetişiyor; bunlarda da kullanılabilir kredi verilirse. Mesela, şu anda karpuzumuz para yapmıyor, inanın, tarlalarda gazete kâğıtlarıyla karpuzların üzeri kapatılıyor. Bununla ilgili de yapılabilir. Mesela, "örtü" dediğimizde, bu sene erken karpuzda onu yaşadık; inanır mısınız, Manisa'da o "dondurma kâsesi" dediğimiz kâseler var, Manisa'da bir anda bitti. Birkaç çiftçimiz denemesini yaptı, çok basit bir şey, o yuvarlak, "çorba kâsesi" dediğimiz... Çünkü fidenin tanesi 25 TL, bir tane karpuz fidesinin tanesi 25 TL. Biz bunu tarlaya diktik, erken uyarı geldi, "Don olacak." dediler. Bir çiftçimiz başlattı, arkadan herkes, Manisa'da dondurma kâseleri, çorba kâsesi kalmadı, üstüne kapattık. Çözüm mü? Çözüm. Yani örtüleme sistemi ve bu tip şeylerde bence mikro sulamaya değil de buna kredi verirlirse Manisa için daha iyi olacak.

Sayın Başkanım, çok teşekkür ederim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Dondurma kâsesi de mutlaka raporlara girecek.

GÖLMARMARA BELEDİYE BAŞKANI CEM AYKAN - Raporlarınıza girese dondurma kâsesi olarak ya da çorba kâsesi olarak.

Çok teşekkür ederim, sağ olun, var olun.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yani demek ki sadece bu dönemde işte pervane, bilmem ne olmadan da özellikle küçük fideleri korumak başka çareler düşünülebilir.

GÖLMARMARA BELEDİYE BAŞKANI CEM AYKAN - Tabii, çiftçiler bunları düşündü, güzel de sonuçlar aldı, Metin Müdürüm de takip etmiştir. Bunlarla ilgili de sadece üzüm için değil, Manisa'da yetişen tüm ürünler için.

Çok teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Buyurun.

ŞEHZADELER BELEDİYE BAŞKAN YARDIMCISI ÖZGE İLDEM - Şehzadeler Belediye Başkan Yardımcısı Özge İldem.

Sayın Vekilim, Sayın Valim, değerli katılımcılar; hepinize bu verimli toplantı için de teşekkür ederiz.

Zaten söylenecek birçok şey söylendi ancak biz Manisa olarak güçlü olduğumuz konularda tekrar bir vurgu da yapabiliriz gerek ihracat konusunda gerekse Manisa özelinde. Manisa Bağcılık Araştırma Enstitüsünün Türkiye'de ilkleri, belki de dünyada da öncü projelerinin olduğunu ve başarılı takiplerinin olduğunu biz de biliyoruz. Bu nedenle yerel yönetimler -sağ olsun- her zaman kapılarını açtı Bağcılık Araştırma Enstitüsü.

Biz Manisa Büyükşehir Belediyesi ve Şehzadeler Belediyesi olarak iklim değişikliğiyle mücadele hibe programlarına başvuruda bulunduk, maalesef yeterli puan alamadık ancak inanıyoruz ki Manisa'mızda ve bölgemizde iklim dirençlilik stratejileri, eylem planları ve sağlam yatırım finansman programları geliştirilecektir çünkü kuvvetli bir çiftçi, kuvvetli yerel yönetim, destekleyici bir merkezî yönetim var. Bu nedenle bu destekler, çalışmalar ve belediye başkanlarımızın da çalışmaları için herkese çok teşekkür ediyorum.

Bölgede bir toplantı daha almıştık Sayın Vekilim bundan önce iklimle mücadele kapsamında. Yatırımcıların artık Manisa'dan biraz çekilmeye ve Akdeniz Bölgesi'ne, Mersin'e doğru seracılık faaliyetlerinden dolayı bir finansman değerlendirmesi yaptığına ilişkin projelendirmelerle ilgili bir problem bize iletildi çünkü Manisa'da su maalesef ciddi bir problem; iklim, aşırı sıcaklık ve don problemleri var. Bu durumda biz tarımı konuşurken aslında ileride ticaret problemleriyle de yüzleşebiliriz. Bu nedenle bu Komisyonun çalışmalarının çok belirleyici ve doğru politika uygulama konusunda bizlere destek olacağını düşünüyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Buyurun.

BAKLAN BELEDİYE BAŞKANI YUSUF GÜLSEVER - Yusuf Gülsever, Denizli Baklan İlçe Belediye Başkanı.

Sayın Başkanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri; öncelikle hoş geldiniz.

Türk tarımının, Türk çiftçisinin önünü açma konusunda bu yapılan çalışmaların büyük katkısı olacağına inanıyorum ve her birimiz bu çalışmalar için de çiftçilerimiz adına bizler de teşekkür ediyoruz.

Şunu da hemen konuşmamın başında söylemek istiyorum: Çiftçilerimiz, sigorta yapan vatandaşlarımız "muafiyetti, katılımdı." derken bir şekilde hasar oranlarının yani bedellerini alıyorlar, almaktalar ve alacaklar ama çiftçilerimiz de sigorta yaptırmayan vatandaşlarımıza da söz verilmişti bir ödeme yapılacağı, özellikle bu ödemelerin artık ivedilikle ödenmesi beklentisi içerisinde. Herhâlde Türkiye'yi bütün il il taradınız, sona doğru da gelindi, inşallah yakında bu müjde de verilir.

Ben sigorta konusuna biraz girmek istiyorum çünkü az önce milletvekillerimiz de bunu sorguladılar, örneğin, Denizli'yi sorguladılar; 376.738 hektar tarım arazisinin 453 bin hektarının, tarım arazisinin sigorta yapıldığını il müdürümüz burada söylediler

ve Komisyon üye arkadaşımız, milletvekilimiz dedi ki "Bu oran yüzde 18'lerde." oldukça düşük, Türkiye'nin de çok fazla değil zaten, o da yüzde 20'lerin biraz üzerinde.

Burada bir sorun var yani tarım tamamen açıkta, her türlü afete, her zaman için riske maruz kalan bir üretim modeli. Bundan korunmamız da zaten mümkün değil, tamamen meteorolojik verilere, doğal afetlere her an karşı karşıya. Tek şansı var çiftçimizin, ürününü sigorta yaptırması, başka şansı da yok. Peki, sigorta niye bu kadar düşük? Türkiye'de son yirmi yıldır sigorta konusunda bayağı bir çalışma başlatıldı ama demek gerek mevzuatta gerekse bir kısım yasal düzenlemelerde eksiklerimiz var ki biz altlardayız çünkü çiftçimiz yani taraflar olarak çiftçi, sigorta acenteleri, eksper ve sonunda da ödemeler, bu sorunlar yaşanınca da aşılamayan bu sorunları yaşayınca da çiftçi ürününü sigorta yaptırmaktan biraz geri duruyor. Bu konuda eğitim eksikliğimiz varsa eğitim yönünden çiftçimizi bilinçlendirme konusunda, mevzuatlarda bir eksikliğimiz varsa ki herhâlde var... Burada bir sorun var, bunun ben özellikle giderilmesini istiyorum ama Müjdat Bey'i bütün Manisa burada kutladı, daha önce Denizli'nin de sorumlusuydu arkadaşımız. Kendisini kutluyorum, gerçekten geçmiş dönemde güzel çalışmalar vardı. Şimdiki arkadaşımız da yeni atandı, çalışmalarını yürütüyor ama ben özellikle Denizli Bölge Müdürümüzden ve ekibinden şunu istiyorum ki bu konuda biraz daha il müdürlüğüyle omuz omuza çalışıp bu sigorta olayını biraz daha yaygınlaştırmamız gerekir diyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum Başkanım, çok sağ olun.

Buyurun.

SALİHLİ BELEDİYESİ KIRSAL HİZMETLER MÜDÜRÜ ZİYA DURASILLI - Sayın Valim, öncelikle hepiniz hoş geldiniz. İsmim Ziya Durasilli, Manisa Salihli Belediyesi Kırsal Hizmetler Sözcüsü, çiftçiyim, 100 dekar bağda çiftçilik yapıyorum.

Manisa'mızda ortalama bağlarda kuru üzüm çıkan yerlerde 300-320 kilogram ortalamalarda diye biliyorum, öyle tahmin ediyorum. Şimdi, 300 kilogram olsa, geçen yılki fiyatımız 100 TL'yi kilogram fiyatı kuru üzümün, bu yıl ayaz afeti olmasaydı bu fiyatın daha düşük olacağını tahmin ediyorum. Sigorta acentesine gittiğimde, dekar başı bana çıkardıkları fiyat 7.500 TL falandı. Ben bunu fiyata böldüğümde normal dekarda aldığım üzümün fiyatının dörtte 1'ine denk geliyor. Yani ben gelirin -içerisinde tabii bunun masrafı da var, şeyi de var- yüzde 25'ini sigortaya veremeyeceğim için sigorta yaptıramadım.

Şimdi, önümüzdeki yıllar için dona karşı alacağımız tedbirler de gidecek olan diğer parayı da ödeyecek durumum yok, şu anda çiftçi olarak buna müsait değiliz, gelirlerimiz düşük. Şu anda her şeyin bir ederi vardır, bu suyun da kalemin de hepsinin bir maliyeti vardır, satıldığı bir fiyat vardır, ederi vardır; biz çiftçi olarak ürettiğimiz malın, ürettiğimiz ürünün ederini belirleyemiyoruz. Şu anda 100-120 TL bandındaki kuru üzüm fiyatı diğer işletmeciler arkadaşlarımız için çok yüksek gelebilir. Neden gelebilir? Dünyada kuru üzümü Amerika 2,8'e satıyor olabilir veya Çin 2,7'ye satıyor olabilir. Biz de zaten Türkiye'de bunun fiyatı 3, 3 dolar. Bunu 3,3'e satabilmeleri için bu sefer devreye daha kaliteli üzüm yetiştirebilmemiz gerekiyor. Bu sefer pestisitler konuşulmaya başlandı. Yani bunu dengeleyebilmek aslında devlete düşüyor. Yani fiyatı net belirleyip işletmeciler arkadaşlarımızın, abilerimizin dünyada diğer ülkelerle rekabet edebilme şeyine getirebilmesi için çiftçiye doğrudan destek vermesi gerekiyor. Şu anda ben ayaz olmadan önce yaptığım masrafları alt alta hesapladım 7.500 TL yapıyor dekarda. TARSİM'e gittim, o da 7.500 çıkardı. Hadi dedim yani giderse masrafım gider, geçimimi başka şekilde sağlayabiliriz diyerek yaptırmadım. Birçok çiftçi bu yüzden yaptırmadı. Eminim ki bir önceki seneye baktığımızda Manisa'daki TARSİM yapılışı çiftçi tarafından düşmüştür.

Şimdi, bazı bölgelerde dolu hadisesi yaşanıyor. Örneğin, Sarıgöl Ahmetağa'da; oradaki dekar başı sigorta oranı çok yüksek. Aynı Sultaniye üzümünden bahsediyoruz, hani bölgesel olarak.

Neticede, TARSİM bir yana işletmeciler arkadaşların da yurt dışında rekabet edebilmesi için bizim de hakkımızı alabilmemiz için devletimizin üzüm üreticilerine bilhassa direkt destek vermesi gerekiyor.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet, şu anda TARSİM sigortasına zirai donda bildiğim kadarıyla yüzde 67'sini destekliyor.

SALİHLİ BELEDİYESİ KIRSAL HİZMETLER MÜDÜRÜ ZİYA DURASILLI - Evet, TARSİM için konuşmuyorum, kilogram bazında üzüm için konuşuyorum.

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - 100 bin liralık ürünün karşılığında biz 6 bin lira prim istiyoruz çiftçimizden, yüzde 100 hasar olduğunda da 81 bin lira tazminat ödemesi yapmış oluyoruz yani 1 dekar bağdan 6 bin lira prim istiyoruz, değeri 100 bin lira; hasar oldu, yüzde 100 ürünü gitti, 81 bin lira tazminat ödüyoruz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - 81 bin lirayı altıya bölersek...

Evet, teşekkür ediyorum.

Buyurun.

BULDAN BELEDİYE BAŞKANI MEHMET ALİ ORPAK - İsmim Mehmet Ali Orpak, Buldan Belediye Başkanayım. Hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Tabii, biz Buldan'da aynı zamanda ciddi bir üzüm üreticisiyiz, daha yukarılara çıktığımızda kestane, çilek, elma ve üreticisiyiz aynı zamanda. Bu dondan da biz de çok ciddi etkilendik, farklı bölgelerde etkilendik. Tabii, anladığım kadarıyla bu primler de ciddi sorun var, çoğu çiftçi bu TARSİM'i yaptırma konusunda çekinceleri var ama fiyattan ama başka şekilde. Dolayısıyla Yusuf Başkanımın dediği gibi, belki bu bir kültür yani aynı zamanda veya da primlerin düşürülmesi, adaletli hâle getirilmesi de önemli. Çok yüksek olduğu için çiftçiler bunu yaptırmak istemiyor, riske giriyor aslında aynı sigortadaki gibi. Bence bunun üstüne ciddi çalışma yapılması lazım, hem üreticiler hem sigortacılar bir araya gelip bu toplantı bu açıdan önemli aslında, teşekkür ediyorum gerçekten ama şu var: Küresel iklim krizi tabii ki önümüze çok daha fazla bir şekilde gelecek yani bizim buna çok ciddi hazırlanmamız lazım, bu çok önemli çünkü Türkiye ciddi bir tarım üreticisi. Dünyada nüfus artıp Çin, Hindistan devreye girince ciddi anlamda bir tüketim ve rekabet koşulları var, bizim buna hazırlanmamız lazım. Tabii, buna hazırlarken sadece sorun odaklı değil çözüm odaklı da çalışmamız lazım.

Şimdi, don oldu ne yapacağız; bunu tartıştık, tartışıyoruz ama dondan nasıl kurtulabiliriz, çiftçimizi nasıl rahatlatabiliriz; bu tür çalışmalar da yapmak lazım. Mesela, geçen gün Denizli'de bir kimya firması bana dedi ki: "Donla ilgili biz çok güzel bir kimyasal ürettik, bunu Buldan'da deneyelim." dedi. Dolayısıyla bizim bu teknolojik çalışmaları yapmamız; dünyada nasıl yapılıyor, biz ne yapabiliriz; bu tür çalışmalar yapmamız lazım, maliyetleri düşürücü çalışmalar yapmamız lazım, aynı zamanda

pazarlamayla da ilgili yapmamız lazım. Bir ürünü ucuz üretecekseniz, kaliteli üreteceksiniz, aynı zamanda ciddi anlamda pazarlayacaksınız. Bunu nasıl yapacağız? Mesele bu, biraz da bunları da tartışmamız lazım yani donda ne yapacağız ama don olmaması için, dondan kurtulmak için, üreticiyi kurtarmak için neler yapmamız lazım; bunu da tartışmamız lazım.

Dolayısıyla benim şöyle bir önerim var; tabii, bunlar tartışılabilir: Belediyeler şu anda mesela, barınaklarla ilgili veteriner bulunma zorunluluğu getirildi, ciddi anlamda bunda çalışma yapılıyor. Aynı şey tarımla da ilgili olabilir. Her belediyenin bünyesinde bir ziraat mühendisi... Bir bölüm oluşturulup bunlar o o bölgeye ait ciddi çalışmalar yapıp o bölgede neler yapılabilir, ilaçlar nedir, maliyetler nasıl düşürülür, hangi ilaç kullanılmalıdır çünkü ziraat mühendisi... Dolayısıyla aynı zamanda ziraat odalarıyla beraber, il tarımla beraber, hatta satış organizasyonları da çalışabilir çünkü dünyada ciddi anlamda tarım fuarları var. Mesela, Almanya'da yılda bir defa yapılıyor, oraya tüm dünyadaki tarım üreticileri geliyor, ürünlerin bir yıl boyunca bağlantılarını yapıyor. Yani bizim aynı zamanda bu tarımsal satışla da ilgili çiftçinin önünü açmamız lazım.

Biz Buldan'da şöyle bir şey yaptık: Mesela, çok basit bir şey belki ama ben seçim zamanı bir buçuk sene önce köyleri gezerken her köyde kekik vardı, evlerde tonlarca kekik duruyordu, para etmiyordu, 10-15 liraydı. Ben de dedim ki: Bu sorunu çözeceğim. O zaman mühendisim, aynı zamanda iş adamıyım; işte, kekik yağı, kekik suyu üretiriz dedim. Geçen sene en son satış bölümünde... Eskiden TEKEL alıyordu bu firmayı orada, Buldan'da. Biz İzmir'den bir ihracatçı bulduk, onu da getirdik, o da aracıdan alıyordu; sonra bir anda 15 lira olan kekik 40 liraya satılmaya başladı ikinci bir ihracatçı gelince. Dolayısıyla yani piyasada liderlik yapacak bence bir sisteme ihtiyacımız var. Yani sorun ne, sorun nasıl çözülür, nasıl çözmemiz lazım ve teknolojiyi nasıl kullanmamız lazım? Bence bu konularda ciddi çalışmaya ihtiyacımız var.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet, Başkanım, teşekkür ediyorum.

Evet, Komisyon üyelerimizden Nilgün Hanım, buyurun.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Çok teşekkür ediyorum.

Tabii, don hadisesi olur olmaz Mecliste tüm partilerle birlikte bu Komisyon kuruldu ve biz Ziraî Don Komisyonu olarak bölge bölge geziyoruz. Bugün de, işte, Denizli, Burdur; bu hafta Isparta'da, en son da Manisa'ya geldik. Öncelikle, geçmiş olsun dileklerimizi iletiyoruz.

Aslında, bu Komisyonun en önemli görevlerinden bir tanesi ve benim de önemseydiğim, bugün buradan ve sahadan aldığımız sonuçlar doğrultusunda, biliyorsunuz, küresel iklim kriziyle artık karşı karşıyayız ve bundan sonra, bundan sonra yaşanacak don olaylarına karşı ne tarz önlemler alabiliriz, neler yapabiliriz; onu masaya yatırmak. TARSİM'i de masaya yatırdık, işte, bir gün boyunca en son Burdur'da çalıştay yaptık, bir TARSİM'le ilgili oturumumuz vardı, bir de küresel iklim değişiklikleriyle ilgili oturumumuz vardı; çok da faydalı oldu aslında Komisyonla ilgili olarak.

Biz bir ara rapor hazırladık. Biraz önce üreticilerimizin söylediği, işte, Sayın Cumhurbaşkanımızın da açıklaması var, inşallah, ekim ayı sonuna kadar bu nisan ayına kadar olan süreçte çiftçilerimizin yapmış olduğu masrafların tazminiyle ilgili ÇKS'ye kayıtlı olan -TARSİM'li olsun ya da olmasın- tüm üreticilerimizin masraflarının tazmini noktasında ödemeler yavaş yavaş başlayacak, ekim sonu itibarıyla sona erecek.

Ama şöyle, şunu gördük gittiğimiz yerlerde özellikle: Örnek vermek istiyorum, dün Isparta'da, orada kayısı üreticisiydi; kayısı üreticisi bu parafinden mum... Aslında bizim bildiğimiz mumlar tarlasında, orası eksi 10'ları görmüş ve "Lastik yerine bu daha faydalı çünkü biz bunu on saate kadar, on iki saate kadar kullanabiliyoruz." dedi. "16 dönüm arazim vardı." dedi, 16 dönümlük yere 80 bin lira harcamış, 200 teneke -yani tenekesi 400 lira gibi- parafin mum almış ve gece boyunca sabaha kadar bunu yapmış ve sonunda "Ben yüzde 50'sini kurtardım ve 16 dönümden 2 milyonluk hasılat yaptım." dedi. Bu da bir opsiyon olabilir mi? Olabilir. İşte, Komisyon bütün bunları sizden gelecek olan raporlarla değerlendirecek ve doğru sonucu bulmamız gerekiyor. Çünkü bundan sonraki süreçte bir bakmışız, ocak ayında ciddi hava sıcaklıklarıyla karşılaşp belki ağaçlar çiçek açacak ama bir bakmışsınız ağustos ayında ciddi bir dolu olayıyla da karşı karşıya gelme durumu da söz konusu olabilir. İşte, bu Komisyon bunun için kuruldu ve inşallah güzel bir rapor çıkacak.

Tabii, biz Komisyon olarak sizin bu söylediklerinizin hepsini ara raporumuzda yayınlamadık ama Tarım Bakanlığımıza, Meclis Başkanlığımıza sunduk öneriler olarak. Biz Komisyon olarak şunu da bastırıyoruz, diyoruz ki: Don gören illerdeki çiftçilerimize ekstra bir finansman modeli, kredilendirme modeliyle aynı, Başkanımızın dediği gibi; biz de bunun farkındayız. Bununla ilgili bir çalışma yapılması da aslında Komisyonun önerileri arasında. İnşallah, sizden gelen öneriler doğrultusunda da bunları çözeceğimize inanıyorum.

Ben tekrar geçmiş olsun dileklerimi sunuyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Buyurun Şerafettin Bey.

ŞERAFETTİN KILIÇ (Antalya) - Efendim, ben müsaade ederseniz ayakta konuşayım çünkü ses böyle biraz daha düzgün geliyor, mikrofonu yaklaştırdım ses iyi gelmiyor. Bu bakımdan ayakta konuşmayı tercih ediyorum.

Ben öncelikle ev sahibimiz Değerli Valimizi ve bu organizasyonda emeği geçen bütün herkesi saygıyla hürmetle selamlıyorum ve teşekkür ediyorum kendilerine. Ayrıca, katılımcılarımıza ve katkı sunan herkese de teşekkürlerimi arz ediyorum.

Biz uzun zamandan beri birçok ilde, 34 ilimizin en azında üçte 2'sini gezdik. Bu gezi, saha çalışmalarımızda bürokratlarımızı dinledik, çiftçilerimizi dinledik ve şunu gördük ki don hadisesi oldu, takdir, yapacak bir şeyimiz yok ancak tedbir almak kula düşüyor. Tedbir alırken neler yapılabilirmiş, bunları da bir çalıştayla ortaya koydu bürokratlarımız ve akademisyenlerimiz.

Türkiye'nin genelinde, gittiğimiz bütün illerde, takriben 34 ilimizde, 65 ilimizden gelen diğer şeylerle birlikte toplamda 65 ilimizde hadise şu ki alınacak tedbirleri ayrıca Komisyonumuz raporuna kaydedecek, onlar bilahare Bakanlığa iletilecek ama beklentisi var vatandaşlarımızın, çiftçilerimizi. Özellikle bu beklentilerini şöyle bir tasnif edecek olursak diyorlar ki "Biz önümüzdeki dönem için malımızı toplayamadık, satamadık, gelir elde edemedik dolayısıyla önümüzdeki yıl için tekrar harcama yapacağı, bu

harcamayı nereden yapacağız? O bakımdan destek istiyoruz." Bu desteği de hibe destek olarak... Birinci sırada beklentileri hibe destek belli oranda, adil oranda olmak kaydı şartıyla. Efendim, üzümde farklı olabilir, kayısıda farklı olabilir, bir başka üründe farklı olabilir ama belli oranlarda, adil oranlarda olacak şekilde bir destek beklentileri var. Sonra, geçmiş yıllarda yaptıkları harcamalar için, kullandıkları krediler için bir beklentileri var, diyorlar ki "Bizim bu kredilerimizi öteleyin." Yani iki yıl üç yıl faizsiz olarak ötelenmesini bekliyorlar çiftçilerimiz. Başka bir destek talepleri daha: "Suyumuz pahalı, enerji giderlerimiz pahalı, bu noktada da bize destek olunsun." diyorlar. Efendim, ÇKS'ye kayıtlı olsun ya da olmasın, TARSİM'e kayıtlı olsun ya da olmasın herkesin bu desteklerden adil olarak yararlanması lüzumunu da ifade ediyorlar. Bize de düşen bunları dile getirmek oluyor değerli arkadaşlar.

Bendeniz, evet, Antalya Milletvekiliyim ama Aydın'lıyım, İzmirliyim yani Ege havzasındanım dolayısıyla bunları takip etmek de bizim asli görevlerimizdendir diye ifade ediyorum. Çiftçilerimizin bu taleplerini aslında sadece bölgesel olarak da değil yani bütün Türkiye'deki bu don hadisesine yakalanmış bütün çiftçilerimizin ihtiyaçlarını takip etme noktasında bunu kendimize de bir vazife addederek takipçisi olacağımızı, Bakanlığımıza ileteceğimizi, Meclisimize ileteceğimizi, Komisyon Başkanımıza... Zaten bu noktada bütün arkadaşlarla hemfikiriz, beraber çalışıyoruz, ortak kararlar alıyoruz. Dolayısıyla bu istikamette çalışmaların ben neticeye ulaşacağını ve ciddi bir destekle sizlerin sorunlarının da giderileceğini düşünüyorum.

Ben tekrar teşekkür ediyorum Değerli Valimize, Değerli Başkanımıza ve bütün katılımcılara, katkı yapan herkese saygılarımı arz ediyorum efendim.

SİNAN ÇİFTYÜREK (Van) - Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İklim değişikliğinin yol açtığı sonuçlardan biri olan don krizi nedeniyle bir süreden beri il il geziyoruz. Burada da gerek sunumlar gerekse de vekillerimizin sorularıyla sunumların, yanıtların derinleşmesi konusunda, iklim krizinin donla ilgili olarak yol açtığı sonuçlar konusunda önemli görüşler, öneriler hazırlandı, sunuldu, zaten raporlar da önümüzde var. Yüz yüze olduğumuz bu sorunlardan, iklim krizinin -iklim krizi diyorum, iklim değişikliği yüzyıllardır var, bu bir yere geldi zaten, geldiği yer itibarıyla artık biz bir iklim kriziyle yüz yüzeyiz- yol açtığı sonuçlardan sadece bir tanesini konuşuyoruz: Don krizi, değil mi? Aşırı seller var, mega orman yangınları var, beklenmedik sıcaklar, beklenmedik yağışlar, toprakta su yüklü, su kaybı var -siz benden daha iyi biliyorsunuz- nem kaybı var; bütün bunlardan sadece bir tanesini konuştuk: Don krizi. Çukurova don krizini 2-3 derece daha yoğun yaşasaydı konuşulacak bir şey de kalmayacaktı, haberiniz olsun, 2-3 derece daha yoğun yaşasaydı Çukurova'da konuşulacak bir şey kalmayacaktı ortada.

Sonuçları itibarıyla, sonuçlarının ortadan kaldırılması -bütün vekillerimiz dile getirdiler, bütün kurum temsilcilerimiz dile getirdiler- bunların bir an evvel ortadan kaldırılması, zararlarının tanzim edilmesi, üretim yapılabilmesi için desteğin sağlanması konusunda, geçmiş yıllara göre daha fazla destek sağlanması lazım çünkü daha fazla bakım istiyor bağ, bahçe geçmiş yıllara göre değil mi? Bu nedenle, hepsine katılıyoruz.

Ben iki şeye dikkat çekmek istiyorum yani onlar zorunludur, elzemdir, yaşamsaldır, üreticimizin yaşamını devam ettirebilmesi için. Lakin, buradan özellikle Belediyeye teşekkür ediyorum. Sordum kendilerine, dediler: "Yakında biz bir su çalıştay düzenledik." Bu son derece hayatidir, önemlidir çünkü biliyoruz biz, uzaktan biliyoruz -siz yaşıyorsunuz- Manisa'nın merkezinde yer aldığı Ege Bölgesi ciddi bir su tehlikesiyle yüz yüze. Tarım ne demek? Toprak, su, güneş; değil mi? Ama su da sorunlu, giderek toprak da sorunlu oluyor. Toprakta nem kaybı var, su kaybı var. Şunu demek istiyorum uzatmadan: Önerimizin birincisi şu: Yaşanan bu son don krizinden hareketle -Sayın Valimiz burada- bir an evvel gelecekte böyle bir krizle yüzleşebiliriz. Dileriz yüzleşmeyelim, dileriz elli yıl yüzleşmeyelim ama yüzleşebiliriz noktasından hareketle, yaşananlardan da çıkarılacak derslerle "Ne yapabiliriz?" meselesini masaya yatırılmalıdır.

Esasında, tek başına her bir üreticimiz kendi yaratıcılığıyla bunun arayışı içinde. Şimdi, bütün mesele bu tek başına, bireysel yaratıcılıkları bir an evvel koordine edebilmek, ben eminim ki çok önemli şey çıkar; birincisi bu. İkincisi: Sayın katılımcılar, sayın dinleyiciler; doğa bize sarı kart gösterdi, bize sarı kart gösterdi. Eğer böyle devam edersek kafamıza tokmakla vura vura bize kendini hatırlatıyor doğa, "Bana saygılı olun, bana saldırmayın. Benim kaynaklarımın sınırları var." diyor. Eğer böyle devam edersek bize kırmızı kartı gösterir, bu çok uzak da değil, sarı kartı kırmızı karta dönüştürecek. Çukurova dediğin şey nedir? Uzatmayacağım, bir üretici dedi ki bana: "Sayın Vekilim, biz geçmişte yirmi, otuz yılda yaşadığımızı bu yıl mart, nisan, mayısta, üç ayda peş peşe 16 tane mega kriz yaşadık." O nedenle, çalıştay yaptık biz, o çalıştay Komisyon Başkanımız, vekillerimiz bunu sonuçlandırıp hizmete sunacaklar, nedenlerine odaklı çalıştay yaptık, sadece kuruluşları ortadan kaldırma odaklı değil. Sonuçlarla artan oranda yüzleşiyoruz, biraz daha ağır gelse ne Hükümet bu sonuçların altından kalkabilir ne de hiç kimse. Merkezi planda nedenlere odaklı bir sonucun -aynı zamanda Sayın Valimiz de burada- il bazında yapılmasını öneriyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum.

MEVLÜT KURT (Kahramanmaraş) - Sayın Başkanım, Sayın Valim, çok kıymetli katılımcılar; ben de hepinizi saygıyla, hürmetle, muhabbetle selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, buradaki ziyaretimizle beraber yaklaşık -yanlış saymadıysam- 23 ilimizi ziyaret ettik. Ben öncelikle geçmiş olsun diyorum, zirai dondan dolayı uğramış olduğumuz afetten dolayı hepinize geçmiş olsun diyorum. Evet, bu 23 ilde gezmiş olduğumuzda gördüğümüz tablo şu: Aşağı yukarı gördüğümüz bütün ürünlerde meydana gelen zararlar aynı zararlar, sadece ürünler farklı. Yine, aynı şekilde çiftçilerimizin, oda başkanlarımızın dolayısıyla olaya müdahil olan bütün tarafların da herkesin talepleri aşağı yukarı aynı talepler. Bunları tekrara düşmemek açısından, fazla da zamanınızı almamak açısından sadece benim gözlemlediğim iki üç ana konu ön plana çıkıyor, onları söyleyeceğim. Bunlardan bir tanesi, bütün çiftçilerimize en büyük sorun teşkil eden, dertlendiği, sıkıntı çektiği TARSİM'le ilgili, sigortayla ilgili konu. Tabi ki biz bunların hepsini aldık, Komisyon olarak dinledik, en sonunda dün ve önceki gün çalıştayda da bu konuyu masaya yatırdık. Biz bunun takibini elbette ki yapacağız.

Yine aynı şekilde, çiftçilerimizin, bütün üreticilerimizin, tüccarlarımızın istediği, talep ettiği şeylerden bir tanesi de Ziraat Bankasından mevcut, kullanmış oldukları kredilerin faizsiz olarak ötelenmesi; evet, bu önemli bir konu.

Yine, aynı şekilde bu ürünlerin devamlılığının sağlanması için bitkilerin, meyve ağaçlarının devam ettirilebilmesi için yapılacak harcamalarla ilgili yeni sübvansiyonlu kredilerin uzun vadeli olarak desteklenmesi, bu şekilde bir kredi verilmesi. Talepler bu 3 konu üzerinde toplanıyor. Elbette ki ben şuna inanıyorum ki bu zamana kadar olduğu gibi devletimiz bütün afetlerde, bütün

bu tür zararlar da devletin bütün imkânını kullanarak nasıl ki vatandaşına, çiftçisine yardımcı olduysa bundan sonra da elinden geleni yapacaktır ki bunun üzerine de zaten bizler de Meclis olarak böyle bir araştırma komisyonu kurduk, bunun için de hepimiz sahadayız ve bundan sonra da biz bunun yerine getirilmesi için takibimizi yapacağız, yasal düzenlemeler gerekiyorsa bunun için Meclise, Cumhurbaşkanımıza ileteceğiz, dolayısıyla biz elimizden geldiği kadar bu çalışmaları, netice olarak sizleri memnun edecek, sizlerin taleplerini yerine getirecek neticeye ulaşmak için gayretimizi devam ettireceğiz diyorum.

Ben çok fazla zamanınızı almak istemiyorum çünkü konuştuğumuz konular hep aynı tekrar ediyor bütün illerde de aynı konular ama az önce bir şey sormak istedim üzümle ilgili Manisa dediğimiz zaman aklımıza kuru üzüm geliyor yani çekirdeksiz üzüm dediğimiz. Şimdi az önce ekranda gördüm daha çok böyle üzüm veren bağlar kurumuş vaziyette o dondan etkilendiği için ama şimdi Denizli'den de gelirken, ben sadece merakımı gidermek için bunu soruyorum, Manisa'ya da ilk defa geliyorum, o yüzden Alaşehir'den başlayarak Manisa'ya kadar hep üzüm bahçelerini gördük yok kenarında hatta bir yerde de dikkatimizi çekti otobüsü de durdurduk, şöyle bir daha ne görelim diye yani orada bağlarımızın yeşil bir şekilde ve halka salkımlarının verdiğini görüyoruz. Benim sadece merak ettiğim, hasar alan yani dondan zarar gören bağlarımız o bağlarımız mı, yoksa Manisa'mızın başka yerlerinde daha çok etkilenen bağlarımız, üzüm bağlarımız var mı? Muhtemelen o bizim gördüğümüz bağlarımız da her ne kadar asmalar olsa da verim düşüklüğü muhakkak vardır ama sadece benim öğrenmek istediğim oradaki üzüm bağlarındaki tamamen yol üstünde böyle bir konuşma olduğu için başka yerlerde de bizim hasar gören bağlarımız var mı, onu merak ediyorum.

Ben bütün katılımcılara teşekkür ediyorum, yoğun bir ilgi var, talep var. Ev sahipliği için de Sayın Valimize çok teşekkür ediyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Müdürüm bu konuya bir isterseniz...

Biz de yol kenarında Alaşehir, Turgutlu, Salihli...

MEVLÜT KURT (Kahramanmaraş) - Merak ettik biz bunu özellikle durdur.

MANİSA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ METİN ÖZTÜRK - Şimdi hemen kısaca özetleyelim. Bizim en çok yoğun şimdi gideceğimiz Saruhanlı bölgemizde zaten o bölge tamamen kapalı...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Saruhanlı'nın özelliği ne, o bölge içerisindeki farkı ne? Daha mı kuzeyde, daha mı yüksek?

MANİSA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ METİN ÖZTÜRK - Yani donun etkilediği alan orada tabii biraz daha kuzeyde kalıyor, Sarıgöl Alaşehir bölgesine göre kuzeyinde kalıyor.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Neden öyleymiş? Hiç kafa yoran yok. Meteoroloji falan bu konuda bize "Niye orada oldu da, burada olmadı?" Bir yani kendi içinde kıyaslama yapma şansınız oldu mu?

MANİSA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ METİN ÖZTÜRK - Kendi içinde bir kıyaslama yok ama şöyle: Siz yol kenarlarında...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Şunun için söylüyorum: Gelecekte olabilecek zirai donlarla ilgili bu aynı yıl aynı şehir içerisinde bir yerde yüzde 10, bir yerde yüzde 90... Burada iklim farklılığı, bakı gibi bunlar tabii çok değerli Müdürüm.

MANİSA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ METİN ÖZTÜRK - Saruhanlı bölgemiz doğru daha fazla don alan bir yer, 2015 yılında da çok almıştı. TARSİM Bölge Müdürümüz de onu şey yapar ama şöyle söyleyelim: Saruhanlı bölgemizde tamamen etkilenme var yüzde 100'lere varan, diğer yerlerde de Gediz'in çevresinde, Gediz Nehri'nin çevresinde olan yerlerden başlayan etkilenme var. Yol kenarlarında o yüzden siz etkilenmenin çok çok az olduğu ya da olmadığı yerleri gördünüz. TARSİM Bölge Müdürümüz de sahada, belki daha şey bilgi verebilir.

ÇİVRİL BELEDİYE BAŞKAN YARDIMCISI SİNAN GENÇ - Sayın Başkanım, o konuda bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Kısa, çok kısa... Sona geldik.

ÇİVRİL BELEDİYE BAŞKAN YARDIMCISI SİNAN GENÇ - Sayın Başkanım, şimdi normalde tarımsal üretimin planlanması, Tarım Bakanlığında yüzde 6 eğimin altındaki yerlerde meyve bahçesi kurulmasını istemiyor. Sebep de şu: "Don" dediğimiz zaman soğuk hava, ovanın en çukur yerinde birikiyor.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Don çukuru...

ÇİVRİL BELEDİYE BAŞKAN YARDIMCISI SİNAN GENÇ - Evet, don çukurunda birikiyor çünkü sıcak hava, soğuk hava şey olduğu için o bölgedeki ürünleri yakıyor. Onun için Bakanlığın yaptığı yeniden tarımsal üretim planlanmasında yüzde 6 eğimin altındakilerde meyve bahçesini istiyor.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Biz fındıkta tam tersini gördük. Çukurlarda don yoktu, yükseklerde don vardı. Şimdi bu da başka bir konu, bu benim... Hep söyleniyor da bir yerde 400'e kadar hiç don yok, 400'den sonra hiç fındık yok.

ÇİVRİL BELEDİYE BAŞKAN YARDIMCISI SİNAN GENÇ - Ama efendim, 400'e kadar şey olmadı. Mesela Denizli'de de öyle...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ama "don çukuru" dediniz ya, çukurlarda...

ÇİVRİL BELEDİYE BAŞKAN YARDIMCISI SİNAN GENÇ - Ovanın çukuru yani.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ovanın çukuru, tamam.

Evet, araziden de bekliyorlar.

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Sayın Başkanım, sayın vekilimizin sorusunu şöyle cevaplandırayım: Üzüm gözleri ana göz yansa bile yan gözler sürer, yeşillik oluşur. Çoğunlukla sultan çekirdeksizin göz verimi düşüktür, yan gözlerden salkım gelmez. Yani biraz sonra gideceğimiz çok şiddetli bağlarda yemyeşil göreceğiz ama ürün görmeyeceğiz. İkincisi...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Biz gördük ama bağlarda, onu söylüyorum ben. Yaprak değil, üzüm gördük biz.

TARSİM MANİSA BÖLGE MÜDÜRÜ MÜJDAT ÇUBUKÇU - Onu da söyleyeyim, sizin dediğiniz gibi çukur alanlarda etkilenme şiddetli, meyilli arazilerde yukarı doğru rakım çıktıkça şiddeti azalıyor.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Eyvallah, anladık onu.

Evet, son söz artık, Komisyon üyelerimizden başka yoksa Ömer Ağabey buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sayın Valim, Sayın Komisyon Başkanım, değerli milletvekillerim, değerli katılımcılar; bende sizi öncelikle selamlıyorum. Geçmiş olsun diyorum.

Değerli Belediye Başkanımız Ferdi Zeyrek'i de rahmetle anıyorum. Allah rahmet eylesin, acısını tekrar paylaşıyorum.

Değerli arkadaşlar bu yaşadığımız olay bir deprem, can kaybı olmayan zirai don olayında bir deprem yaşadık. Bu süreç bir milat olmalı ve biz Türkiye'de tarım nasıl yöneteceğimizi, ne yapacağımızı yeniden belirleme zorundayız. Şimdi, burada Ziraat Mühendisleri Odasından gördüğüm kadarıyla temsilci yok. Sanayi ve ticaret odasından var mı? O da yok. Esnaf ve sanatkârlar odasından var mı? O da yok. Oysa bu don olayı yalnızca çiftçi ilgilendirmiyor bir kentin ekonomisinin bütününe ilgilendiriyor. Neden? Şimdi, bu yıl gübre satacak, ilaç satacak arkadaşlarımız dalda ürün olmayınca ürün satamayacak, onların kayıpları olacak ve onların iş yerinde bir daralma meydana gelecek. Üretim öncesini, üretim sonrasını birlikte ele aldığımızda, üretilen ürünü toplayacak tarım işçileri işsiz kalacak çünkü dalda ürün yok; onlar aile bütçesine katkıda bulunamayacak. İhracatçının yurt dışı bağlantısı var; verilere göre, kısmi olarak yurt dışından, başka yerden ürün getirip bu yıl karşılayabilir ama gelecek yıl da aynı felaket yaşanırsa burada sorun olacak. Yani, paydaşlarıyla birlikte tarımın içinde bulunduğu duruma bütünsel bakmak zorundayız.

Biz, şimdi, Araştırma Komisyonunun işlevini ve konumunu bir tanımlayalım çünkü Tarım Bakanlığının ya da iktidarın bu konuda yaptığı çalışmalar bu bizim çalışmanın dışında. Araştırma Komisyonu, herhâlde, Mecliste ilk defa kurulan, zirai donla ortaya çıkan sorunun tespitinde belirlenenin dışındaki olan konuları da gündeme alarak "Gelecekte benzer sorunlar yaşanmaması için ne yapılabilir?"i de raporlaştıracacağız. Biz bir ödeme Komisyonu değiliz, biz bir öneri Komisyonuyuz. Öneri Komisyonu olarak da biz süreçte sizlerden gelen bilgiyle donanıp onları sorumlu makamda olanlara ileteceğiz. Onun için, bugüne kadar kapsamlı olarak çalışmalar yaptık ve şu anda, Komisyon Başkanımızın da farklı yerlerde ifade ettiği gibi, Ankara'da gördüğümüzün dışında, alana gittiğimizde çok farklı hem ürün hem değerlendirmeye karşılaşılarak donandık; bu, faydalı bir şey oldu ama arkadaşlar "iklim değişikliği" demek yalnızca "daldaki ürünün donması" demek değil. Farklı bölgelerden oluşacak göçlerle coğrafyanın dokusundaki değişikliklerle, Türkiye'yi, elli ya da yüz yıl içinde ortaya çıkabilecek büyük sorunlar bekliyor. Önergeleri, değerlendirmeleri yalnızca bugüne mahsus ele alırsak önümüzdeki süreçte yaşanacakları göz ardı ederiz.

Bakınız, ben de kanun teklifi verdim, arkadaşlarımız da önerdi, bütün siyasi partiler de aynı görüşte: Ziraat Bankasına, kamu bankalarına olan borçların faizsiz olarak ötelenmesi ve ayrıca, bu yıl da yeniden gidip gübre, ilaç alınabilmesi için ek bir kredi verilmesinde hemfikiriz. Bunun sağlanması da yetmiyor. Gelecek yıl o ürünün olup olmayacağının garantisi yok. İki veya üç yıl benzer afetleri yaşadığımızda, Türkiye bir tarım ülkesiyken, ihracat anlamında bahçe bitkilerinin sorunlar yaşayabiliriz. Evet, 21 üründe arz açığımız var; bu, Bakanın verdiği yanıtta yer alan, özellikle tarla bitkilerinde ama biz limonda, narenciyede, elmada, kirazda, kayısıda ihracatçı bir ülkeyiz. Şimdi, bu ihracat rakamlarımızın daralması gelir gider dengemizi de etkileyecek; onun için, değerlendirmelerde şunu önemsiyoruz: Çiftçimizin kaybı çok önemli; bu, telafi edilmeli, destek verilmeli ama bundan sonraki süreçte ne yapılmalı? İşte, lastik yakmakla olmuyor, ot yakmakla olmuyor. Ne yapalım? "Cenab-ı Allah'tan geldi." demekle de olmuyor çünkü Allah demiş ki: "Sana akıl verdim kulum, aklını kullan."

Farklı ülkeler farklı arayışlar içinde olmuşlar. Örneğin, biraz evvel söylendi, yağmurlama, damlama elektrikle çalışıyor; Türkiye'nin elektrik altyapısı ona yeterli mi? Mersin de yetmemiş. Gittiğimiz toplantıda orada dediler ki: "Elektrikler kesildi." O zaman -Sayın Müdürümle biraz evvel sohbette de konuştuk- tam o iş yapılırken elektrik kesildi mi faydadan çok zarar ortaya çıkıyor. Bütünsellik içinde sorunlara bakıp, çözücü bir anlayışla, bilim insanlarıyla da birlikte biz arayış içindeyiz ve Komisyon bunu başladığı günden beri kapsamlı biçimde yapıyor. Ben, Komisyon Başkanı Adem Bey'e de teşekkür ederim çünkü niye? Bilim insanlarını bizimle birden fazla kez buluşturdu. Hem çiftçiyle buluşuyoruz hem bilim insanıyla buluşuyoruz. Şu son çalıştayda da kapsamlı olarak bu sorunu ele aldık. Onun için, önermelerinizi, bugün burada söyleyemediklerinizi Komisyona rapor olarak da iletebilirsiniz. Olay şu değil: "Tarım il müdürü iyi çalıştı mı, çalışmadı mı?" Ya, bizim tarım il müdürümüz de görevini yapıyor, TARSİM müdürümüz de görevini yapıyor. Mevzuattaki eksiklikleri giderecek yasal düzenlemeleri de Meclis yapacak. Biz bunları eğer oluşturursak iklimle ilgili değişimin Türkiye üzerinde yaratacaklarını çocuklarımızı da düşünerek değerlendirecek hepimize sorumluluk düşüyor. "Bugün benim ürün zarar etti, ne yapayım? Seneye telafi ederim." mantığını aşip daha çok soruna odaklanırsak ve bu iklim değişikliği, dolu, don, sel olacak, kuraklık olacak -ki kuraklık var- ama bunun yanında tarım zehrini yok edemeyeceğimiz zararlılar türeyecek, mevsimsel kayma nedeniyle ilaçlama süreçleri değişecek. Bunun yanı sıra farklı farklı zararlılarla ortaya çıkan kayıpların yaratacağı olumsuzluğun rekolte kayıplarına yansımaları üretim modeli değişecek ve bölgesel olarak hangi bölgede hangi üründen daha iyi verim alınır ve daha az zararla o ürünü üretebilirsek ürün deseni değişecek. Örneğin, Malatya'nın her tarafı kayısı ve kayısıda dalda ürün yok; Niğde'nin her tarafı elma, kiraz; dalda ürün yok. Burada üreticimiz o ürünü üretirken alternatif bir ürünü de yanında geliştirip biri donduğunda birinden fayda sağlayabilecek bir yapılanma oluşturabilirse bunları da araştırmak zorundayız. Bu neyle olur? Bilimle olur, bilgiyle olur. Çok değerli ziraat mühendislerimiz var, üniversitelerimiz var, araştırma enstitülerimiz var; biraz geç kaldı. Bugün bu don olayı milat olmalı ve Türkiye, tarımda yarın sorun yaşayamayacağı dönüşümleri oluşturmalı diyorum.

Ben de sizin katılımınızdan dolayı teşekkür ediyor, hepinize her şey gönlünüzce olsun dileklerimi iletmek istiyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi, malumunuz, Saruhan'a da gideceğiz; gün de döndü, akşam olmadan da gidip gelelim. Bugünkü programımıza sabah başladık ve Denizli Çivril'de bahçe incelemeleri ve Manisa'da sektör temsilcileriyle, üreticilerle, yetiştiricilerle, sivil toplum örgütleriyle, belediye başkanlarımızla bir araya geldik ve çok verimli, belki ilk defa duyduğumuzda not ettiğimiz konular da oldu.

Gerçekten bu saha çalışmalarında biz çok defa küçük küçük şeyleri fark ettik ama bunlarla belki gelecekte bizim için önemli olabilecek unsurları yakalamış olduk. Konuyu her yönüyle, tüm çıplaklığıyla masaya yatırdık. Hiçbir eleştiriden ve fikirden kaçmadık çünkü bu bizim geleceğimiz. Burada hiçbirimiz kendi politik alanını korumak için bir gayret ve çaba içerisine girmedi. Evet, politika çok değerli bir şey, herkesin kendi siyasetini toplumla buluşturma ve toplumdan bir destek alma, gönül alma gayreti elbette değerli ama geleceğimiz her şeyden önemli. Bunun için bu çalışmaları çok yönlü olarak yapıyoruz. İnşallah, Komisyon

raporumuz bittiğinde belki buradan yeni çalışma alanları, yeni mevzuat, yasal düzenlemelerin altyapısı, belki yeni araştırma konuları ve yeni komisyonlar oluşturularak yeni açılımların yapılması meselesi...

Aslında son söz olarak şunu söyleyeyim: Bugüne kadar yaptığımız ve bildiğimiz şeylere bir çizgi çekip bugünden sonra, yarından tezi yok yeni şeyler ve yeni açılımlar, yeni paradigmatik bir yaklaşım ortaya koymak lazım. Sözümün girişinde de söylemeye çalışmıştım yani bugüne kadar yaptıklarımızla bundan sonra gitme şansımız yok. Çok değerli şeyler, çok değerli politikalar, projeler uygulandı, eyvallah ama öyle bir şeyle karşılaşıyoruz ki... Az önce Sinan ağabey söyledi, not ettim; bir "iklim değişikliği" lafı artık bunu karşılamıyor, bu bir kriz. Bu krizi yönetmek zorundayız; geleceğimiz için, insanlık için bunu yönetmek zorundayız. Artık tabiatla da kavga etme şansımız yok; kabul edip, ona göre yeni şekil alıp yeni çalışmaları, yeni bakış açılarını ve bu bakış açılarında... Hükümet politikaları olarak söylüyorum: Biz Parlamentodayız, elbette hükümetlerimizin politikalarının belirlemek Hükümetimizin işidir. Çok önemli çalışmalar yapıyor Tarım Bakanlığımız, stratejik planlama yapıyor ama artık bundan sonra politikalarımızın merkezine gıdanın sürdürülebilirliğini, gıdanın sürdürülebilirliği için tarımın sürdürülebilirliğini, tarımı sürdürülebilirliği için de kırsalın sürdürülebilirliği gibi birbiriyle zincirli ve hiçbir zincirin diğerine feda edilemeyeceği bir noktaya gelmiş durumdayız. Onun için, her şeyi baştan, yeniden düşündüğümüz bir zamandayız. Komisyonumuz bu bakış açısıyla çalışmalarını yürüttü, bunun için de çok verimli sonuçlar elde etme noktasına geldi. İnşallah, raporumuzda bittiğinde biz de bunu kamuoyuyla paylaştığımızda güzel şeylerin olabileceği umudunu taşıyoruz çünkü bu ülke bizim, bu coğrafya bizim; bu coğrafyada, bu kritik, stratejik coğrafyada çok güçlü olmak zorundayız. Devletimiz güçlü olmak durumunda her yönüyle ama milletimiz de, halkımız daha güçlü olduğu zaman, devlet millet gücünü birleştirdiğimiz zaman burada özgürlüğün ve geleceğe ilişkin umutlarımızın tazelendiği bir durumda varlığımızı sürdürebiliriz.

Bugün burada uzaktan yakından gelerek bizlere katkı veren ve bizi ağırlayan siz değerli Manisa Valimize ve çok değerli hemşehrilerimize teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum.

Tekrar, vefat eden Manisa Büyükşehir Belediye Başkanımıza da Rabb'imden rahmetler diliyorum. Allah'a emanet olun.

Sayın Valim, son olarak da size tekrar ev sahibi olarak...

MANİSA VALİSİ VAHDETTİN ÖZKAN - Sahada bekleyenler var.

Yüce Parlamentomuzun kıymetli misafirlerini bekletmemek adına ben de kısaca hem sizlere teşekkür ediyorum Başkanımıza, milletvekillerimize; gerçekten şehrimizin bu yarasına merhem olmak üzere teşrif ettiniz, bütün emektarlarımız, çiftçiler adına sizlere teşekkür ediyorum.

Temel sorun, elbette ki insanların geleceğe güvenle bakması, yaşam kalitesinin artırılması. Bu anlamda da gerçekten insanların geleceğe güvenle bakmasının çok önemli bileşenlerinden biri de gıda arz güvenliği, çok stratejik bir alan. Gıda arz güvenliğinin sağlanması için de sürdürülebilir tarımsal bir yapının inşa edilmesi ve icra edilmesi olmazsa olmazımız.

Tabii ki tarım sektörü hem stratejik bir sektör hem de bütün risklere maruz bir sektör. Özellikle bu iklim değişikliğiyle beraber bu risklerin çok maksimize olduğunu hepimiz müşahade ediyoruz, biliyoruz. Bundan da bir numaralı mağdur emektarlarımız, üreticilerimiz, çiftçilerimiz. Bunun için iki araç var elimizde. Birincisi afet olduktan sonra, zarar olduktan sonra müdahale planları ama esas olan yüce Parlamentomuzun da üzerinde durduğu, bugünkü konuşmalarda da hem sorularla ortaya konulan geleceğe matuf güvenle bakmak ve müdahaleyi yönetmek kadar riski de yönetmemiz lazım. Gelecekteki riskler nelerdir? Bu risklerin hem çiftçilerimizin finansmana erişim, pazara erişim, örgütlenme ve bütün bu anlamda alandaki riskleri bertaraf edecek diğer müdahale araçları, destekler dâhil nasıl olmalı; bunların nasıl inşa edilmesi? Bu da elbette ki iradenin, esas iradenin millet iradesinin tecelligâhı olan Parlamentomuzun çizmiş olduğu çerçeve olacaktır. Bu çerçevede hükümetlerimiz ve ilgili operasyonel birimlerimiz bunları faaliyet olarak icra edecektir. Biz de ilimizde devletimizin, Hükümetimizin, Parlamentomuzun belirlemiş olduğu bu stratejiler doğrultusunda yerel eylem planları yaparak çiftçilerimizle beraber el birliğiyle sektördeki önerileri bir numaralı öge olarak eylem planlarımızı kurarak bunları icra edeceğimizi ifade ediyor, tekrar Sayın Başkanım, saygıdeğer parlamenterlerimiz, şeref payemizi aldığımızı belirtir, hepinize saygılarımı arz ederim.

Kapanma Saati: 19.25